Onderwijshuisvesting in Tynaarlo: Ruimte voor ambitie?

Ambitieus en flexibel inspelen op een steeds veranderende situatie

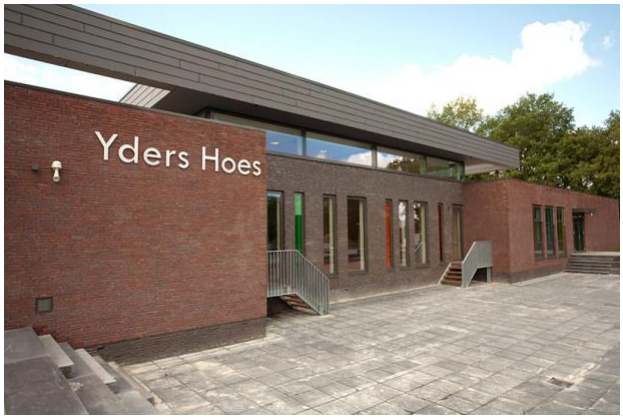

Rekenkamercommissie Tynaarlo
Partners+Pröpper
24 november 2014

Colofon

gemeente Tynaarlo

Dit is een onderzoek van de Rekenkamercommissie Tynaarlo.

Marjan van der Veen (voorzitter)
Hans Oostmeijer (lid)
Casper Jongsma (lid)
Bea Slofstra (secretaris)

Foto's omslag:
Kinderen in leslokaal: www.obs-terborch.nl
MFA Yders Hoes: gemeente Tynaarlo.

Het onderzoek is uitgevoerd door:
PARTNERS+PRÖPPER
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

Onderzoekers:
drs. Bart Litjens en dr. Igno Pröpper
met medewerking van Tim Adriaansen Msc

24 november 2014

Inhoudsopgave

0 Kern 1

0.1 Aanleiding 1
0.2 Doel- en vraagstelling 1
0.3 Evaluatiemodel voor het onderzoek 2
0.4 Opzet van het onderzoek 3
0.5 Conclusies 4
0.6 Aanbevelingen 8

Bestuurlijke reactie 10

Nawoord van de rekenkamercommissie 12

1 Beleid voor onderwijshuisvesting 13

1.1 Landelijke kaders en ontwikkelingen 13
1.2 Beleid van gemeente Tynaarlo voor onderwijshuisvesting 15

2 Uitvoering van kernactiviteiten 21

2.1 Organiseren van overzicht en transparante informatiepositie 21
2.2 Uitvoeringsprestaties 23
2.3 Monitoren, evalueren en tijdig bijsturen 25
2.4 Financiële middelen 26
2.5 Samenspel met het onderwijsveld 28
2.6 Verantwoording afleggen 33

3 Effecten 34

3.1 Kwaliteit van de gebouwen 34
3.2 Pedagogische en didactische eisen 38
3.3 Bredere verbinding met dorp of wijk 39

Bijlage 1: Overzicht scholen en schoolbesturen 41
Bijlage 2: Planning Integraal accommodatiebeleid 42
Bijlage 3: Verklaring vertraging en budgetoverschrijding 48
Bijlage 4: Financiële ontwikkeling integraal accommodatiebeleid 50
Bijlage 5: Onderwijshuisvestingsprogramma 2014 52
Bijlage 6: Risico-analyse Integraal Accommodatiebeleid 53
Bijlage 7: Middelen voor onderwijshuisvesting uit het gemeentefonds 54
Bijlage 8: Historische schets MFA Vries 55
Bijlage 9: Advies Onderwijsraad en brief staatssecretaris 58
Bijlage 10: Bronnen 59

0 Kern

0.1 Aanleiding

De rekenkamercommissie heeft onderzoek gedaan naar onderwijshuisvesting. Aanleiding voor dit onderzoek is de politieke aandacht – zowel op landelijk als lokaal niveau – voor onderwijshuisvesting. Verschillende achtergronden zijn hierbij relevant:

- De ontwikkeling van leerlingenaantallen in relatie tot daling van de bevolking en tegelijkertijd van ontgroening en vergrijzing.
- Gemeente Tynaarlo bereidt zich voor op de wettelijke decentralisatie van rijksgelden voor onderwijshuisvesting naar de scholen in het primair onderwijs.
- De gemeente wil samenwerking tussen scholen en andere maatschappelijke partijen op gebied van welzijn, sport en cultuur stimuleren.
- De gemeente geeft uitvoering aan het zogenoemde integraal accommodatiebeleid (IAB). Dit is onder meer gericht op onderwijshuisvesting.

0.2 Doel- en vraagstelling

Met dit onderzoek wil de rekenkamercommissie inzicht krijgen in de mate waarin financiering van onderwijshuisvesting op een doelmatige en transparante wijze bijdraagt aan het bereiken van de effecten die de raad voor ogen had.

De centrale vraag voor het onderzoek is als volgt:
In hoeverre is de toekenning van huisvestingsvoorzieningen in de gemeente Tynaarlo als effectief, doelmatig en transparant aan te merken?

De rekenkamercommissie formuleert drie deelvragen:

1 Welk beleid ligt er in de gemeente Tynaarlo aan de onderwijshuisvesting ten grondslag?
   - Wat verstaat de gemeente onder aanvaardbare (kwalitatief en kwantitatief) onderwijshuisvesting?
   - Op welke wijze wordt de gemeenteraad geïnformeerd en welke sturings- en beheersingsmiddelen staan de raad ter beschikking?

2 Vindt de besteding van gemeentelijke middelen voor onderwijshuisvesting rechtmatig en doeltreffend plaats? Hoe houdt de gemeente hierop toezicht?

3 Wat zijn de resultaten? Is het huisvestingsniveau op een aanvaardbaar kwalitatief niveau en in welke mate zijn de betrokken partijen hierover (on)tevreden?

0.3 Evaluatiemodel voor het onderzoek

Het evaluatiemodel bevat de hoofdnormen om de onderzoeksvragen te beantwoorden:

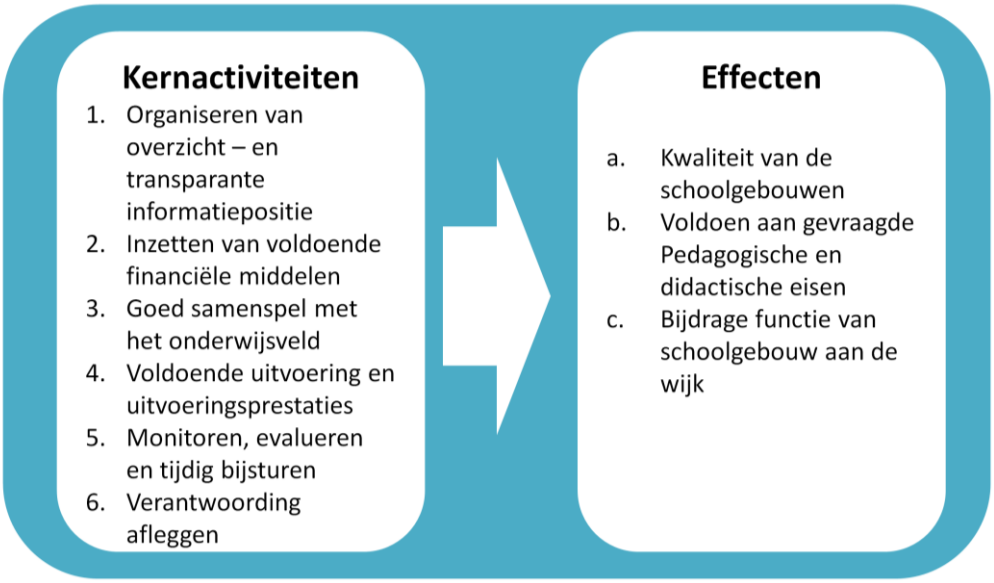

Figuur 0.1: evaluatiemodel

Effecten van het onderwijshuisvestingsbeleid

De effecten van het beleid kunnen op drie lagen worden waargenomen:

a De kwaliteit van het schoolgebouw. Dit omvat een goede bouwkundige staat, een gezond binnenklimaat en (geen) achterstallig onderhoud.

b Voldoen van het schoolgebouw aan gevraagde en maatschappelijk geaccepteerde pedagogische en didactische eisen. Gebouwen moeten bijvoorbeeld leren en les geven stimuleren. Basisscholen dienen mede te zijn ingericht ten behoeve van een doorlopende leerlijn en een stabiel pedagogisch klimaat.

c Scholen vervullen vaak een bredere functie voor de wijk. Scholen kunnen zo bijdragen aan de leefbaarheid van wijken en buurten.

Cruciale kernactiviteiten om effecten te realiseren

Doet de gemeente wat nodig is om de effecten te realiseren? Zet gemeente Tynaarlo het instrument onderwijshuisvesting in op een manier die nodig is om de effecten waar te maken? Er zijn een aantal cruciale activiteiten die nodig zijn om de effecten te realiseren:

1 Organiseren van overzicht ten behoeve van de staat van het onderhoud en de toekomstige onderwijshuisvestingsvraagstukken (zoals demografische ontwikkelingen en passend onderwijs).

2 Ter beschikking stellen van voldoende middelen om te voorzien in de huisvestingsbehoeften.

3 Tijdige uitvoering van het beleid en realiseren van de beoogde uitvoeringsprestaties.

4 Goed samenspel met het onderwijsveld (scholen en besturen), andere partners en ouders/leerlingen.

5 Tussentijds monitoren, evalueren en tijdig bijsturen.

6 Verantwoorden van het handelen en de resultaten van het geheel van betrokken partijen ook richting de raad.

0.4 Opzet van het onderzoek

Afbakening en selectie van leerzame voorbeelden

Het onderzoek is afgebakend op het primair onderwijs in de gemeente Tynaarlo (zie bijlage 1). Het onderzoek richt zich op het beleid en de uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid. Binnen de periode 2010 tot heden zijn vier leerzame onderwijshuisvestingsprojecten geselecteerd die met financiering van de gemeente tot stand kwamen. Selectiecriteria zijn:

- Voldoende spreiding naar kern (geografische spreiding).
- Spreiding naar type gebouw: multifunctioneel en niet-multifunctioneel.
- Spreiding naar aard van de maatregelen: nieuwbouw, tijdelijke verplaatsing en verbouwing.
- Voldoende spreiding naar denominatie van het onderwijs.

Selectie van vier leerzame voorbeelden	
Multifunctionele accommodatie Borchkwartier in Eelderwolde (MFA) (Christelijke basisschool Menso Alting en Openbare basisschool Ter Borch)	Borchkwartier is de eerste multifunctionele accommodatie in gemeente Tynaarlo. De accommodatie bestaat uit leslokalen, sportzalen, kinderopvang en diverse multifunctionele ruimtes, waaronder een ontmoetingsruimte, creativiteitsruimte en cursus-/vergaderruimte (gerealiseerd in 2009).
Rooms-katholiek onderwijs basisschool Mariaschool te Eelde	De Mariaschool beschikt sinds kort over tijdelijke huisvesting in afwachting van definitieve huisvesting in de nieuwe multifunctionele accommodatie in Groote Veen (beoogde realisatie in 2016). Bijzonder is de samenwerking met Albert Heijn rond de tijdelijke verhuizing van de school.
Multifunctionele accommodatie Yders Hoes te Yde (MFA) (Openbare basisschool de Duinstee)	Het gaat om een relatief kleine multifunctionele accommodatie. Bijzonder is dat een dorpsfunctie onderdeel uitmaakt van dit centrum. De accommodatie is in 2013 in gebruik genomen.
Openbare basisschool De Zuidwester te Zuidlaren	In 2008 heeft de raad 1.2 miljoen euro ter beschikking gesteld voor onderwijskundige vernieuwingen (het zogenoemde OKV-project). De Zuidwester is één van de ontvangers van deze gelden. In 2011/2012 is de Zuidwester deels gerenoveerd. De Zuidwester is tevens genomineerd voor opname in één van de twee extra multifunctionele accommodaties in Zuidlaren. Afweging over de realisatie van extra multifunctionele accommodaties in Zuidlaren is voorzien medio 2017.

Tabel 0.1: selectie van leerzame voorbeelden.

0.5 Conclusies

De centrale vraag van dit onderzoek luidt als volgt: 'In hoeverre is de toekenning van huisvestingsvoorzieningen in de gemeente Tynaarlo als effectief, doelmatig en transparant aan te merken?'

De hoofdconclusie is dat het gemeentelijke beleid voor onderwijshuisvesting in onvoldoende mate effectief en doelmatig is.
Vooral voor raadsleden is het beleid onvoldoende transparant in termen van de opgaven, de voortgang en de resultaten.

Aan de hand van de deelvragen wordt de hoofdconclusie verder uitgewerkt en onderbouwd.

Beleid

Welk beleid ligt er in de gemeente Tynaarlo aan de onderwijshuisvesting ten grondslag?
- Wat verstaat de gemeente onder aanvaardbare (kwalitatief en kwantitatief) onderwijshuisvesting?
- Op welke wijze wordt de gemeenteraad geïnformeerd en welke sturings- en beheersingsmiddelen staan de raad ter beschikking?

1 Gemeente Tynaarlo heeft hoge ambities met onderwijshuisvesting. Het voornemen is vanaf medio 2003 om de sterk verouderde huisvesting te moderniseren.
   - Het beleid gaat uit van spreiding over zowel de grote als de kleine kernen. Leerlingprognoses geven richting aan de omvang van onderwijshuisvesting.
   - Met het integraal accommodatiebeleid beoogt de gemeente in aanvulling op de wettelijke kwaliteitseisen voor onderwijshuisvesting (opgenomen in een gemeentelijke verordening) een hoger kwaliteitsniveau, met name op gebied van duurzaamheid en energiebesparing.

   Belangrijke doelen van het integraal accommodatiebeleid zijn:
   - Efficiënt gebruik van gebouwen door het combineren van verschillende functies op gebied van onderwijs, welzijn, cultuur en sport.
   - Vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen en het realiseren van een sluitend aanbod.
   - Versterken van de sociale samenhang en leefbaarheid in een dorp of wijk.

2 Het college informeert de raad vooral via de gemeentelijke planning- en controlcyclus. Raadsleden vinden het lastig een transparant totaalbeeld te vormen van de opgave voor onderwijshuisvesting, de voortgang en de resultaten. Zij missen daarnaast ook zicht op politiek relevante keuzevraagstukken – bijvoorbeeld in relatie tot flexibel en duurzaam bouwen. Volgens raadsleden is de raad onvoldoende actief ten aanzien van onderwijshuisvesting. Zij wijzen onder meer op trage politieke besluitvorming.

Uitvoering

Vindt de besteding van gemeentelijke middelen voor onderwijshuisvesting rechtmatig en doeltreffend plaats? Hoe houdt de gemeente hierop toezicht?

3 Vanuit de scope van dit onderzoek zijn er geen aanwijzingen dat uitgaven onrechtmatig zijn. Zo voteert de raad de budgetten voor nieuwbouw en renovatie van onderwijshuisvestingsprojecten. Het college stelt conform wet- en regelgeving het jaarlijkse Onderwijshuisvestingsprogramma vast inclusief de daarmee gemoeide middelen.

4 Circa vijftien procent van de voorgenomen investeringen voor het integraal accommodatiebeleid is gedaan. Volgens planning zou het beleid medio 2015 zijn gerealiseerd. Dat wordt nu 2018 – volgens de huidige planning – met de voorgenomen realisatie van multifunctionele accommodatie Spierveen en Centrum Zuidlaren.

- Vanaf 2011/2012 is het inhoudelijk ambitieniveau verlaagd onder meer door het verminderen van het aantal multifunctionele accommodaties en het beperken van de functionaliteit.
- Een aantal keuzevraagstukken is vooruit geschoven naar 2017, namelijk de realisatie van twee extra multifunctionele accommodaties in Zuidlaren. Uit de financiële ontwikkeling van het integraal accommodatiebeleid kan worden afgeleid dat realisatie van deze accommodaties momenteel niet binnen de financiële kaders mogelijk is.

Daarnaast vallen de volgende zaken op:

- Over de jaren 2011-2014 wordt circa 5% meer aan onderwijshuisvesting besteed dan de gemeente via het gemeentefonds gemeentefonds ontvangt. In 2014 wordt echter 8% minder besteed. (Het gaat om ongeoormerkte middelen.)
- De jaarlijkse uitgaven voor onderhoudsvoorzieningen (via het zogenoemde Onderwijshuisvestingsprogramma) stijgen in 2014 met circa 50% ten opzichte van de jaren 2010-2013. Oorzaak zijn uitgaven voor het opvangen van de groei van het aantal leerlingen bij multifunctionele accommodatie Borchkwartier.

5 De uitvoering is onvoldoende doelmatig. De apparaatskosten die zijn ingezet voor het gehele integraal accommodatiebeleid zijn voornamelijk besteed aan de realisatie van circa 15% van dit programma (zie conclusie 4). Hiervoor is een aantal oorzaken aan te wijzen:

a Er is geen actueel en systematisch inzicht in de onderhoudsstaat van onderwijsgebouwen. Een meerjarig onderhoudsplan ontbreekt.

Goed inzicht is cruciaal in het licht van:
- Ontstaan van achterstallig onderhoud. Oorzaak is het uitvoeren van alleen hoogst noodzakelijk onderhoud aan een al verouderd gebouwenbestand. Door vertraging van het integraal accommodatiebeleid is de onderhoudssituatie verder verslechterd.
- De aanstaande decentralisatie van onderwijshuisvesting (namelijk het buitenonderhoud en aanpassingen) van de gemeente naar de scholen in het primair onderwijs. Scholen dreigen achterstallig onderhoud te erven waarvoor zij niet hebben kunnen reserveren. Een nulmeting naar de onderhoudsstaat van gebouwen – zoals besproken in het schoolbestuurlijk overleg en aan de hand waarvan gemeente en scholen tot nadere afspraken zouden komen – is niet uitgevoerd.
- De gemeentelijke wens om ook na de decentralisatie toezicht te kunnen houden op het onderhoud van onderwijsgebouwen.

b Gemeentelijke leerlingprognoses blijken onvoldoende betrouwbaar om de bouwopgaven te richten. In de nieuwe multifunctionele accommodaties Yders Hoes en Zeijen is sprake van dalende leerlingenaantallen en leegstand. In het Borchkwartier is sprake van een onverwacht explosieve groei. Hier zijn noodlokalen en uitbreidingen nodig.

c De gemeente bouwt in onvoldoende mate flexibel om goed in te kunnen spelen op veranderingen in de situatie, zoals de groei of afname van het aantal leerlingen (zie punt b).

d De exploitatie van multifunctionele accommodaties is niet dekkend onder meer door leegstand, onverwacht hoog energiegebruik door energiezuinige klimaatsystemen en beheer dat in onvoldoende mate van de grond komt.

e Samenwerking met externe partijen in trajecten voor onderwijshuisvesting duurt vaak lang en is onvoldoende flexibel om in te spelen op veranderingen in de situatie. De samenwerking is zeer gevoelig voor vertraging en deze treedt regelmatig op.

f Het politiek-bestuurlijke samenspel tussen raad en college is in onvoldoende mate gericht op het zijn van een goed extern samenwerkingsspeler.

Het besluit voor realisatie van het integraal accommodatiebeleid start met onvolledige dekking van het budget. Dit draagt bij aan tussentijdse onzekerheid over haalbaarheid en herijking. Besluitvorming over realisatie van een MFA in het dorp Tynaarlo laat lang op zich wachten, duidelijkheid over twee extra multifunctionele accommodaties in Zuidlaren is doorgeschoven naar medio 2017 (zie ook conclusie 2: ‘trage besluitvorming’). De realisatie van de MFA Vries raakt in een impasse.

Er zijn ook zaken die een doelmatige uitvoering juist stimuleren:

a De gemeente is bij recente projecten (MFA Yders Hoes en MFA Zeijen) beter in staat om deze bouwprojecten goed financieel te managen en te beheersen. Het college organiseert vanaf 2012 toezicht op de voorgang en financiële ontwikkeling van de projecten aan de hand van tussentijdse projectrapportages (factsheets).

b De ambtelijke en bestuurlijke samenwerking met het onderwijsveld is doorgaans constructief en de gemeente is goed in staat om integraal te werken vanuit verschillende inhoudelijke en organisatorische invalshoeken.

c Huisvestingstrajecten waar relatief weinig partijen bij zijn betrokken, worden snel en effectief opgepakt met het onderwijsveld (zoals de tijdelijke huisvesting voor de Mariaschool en de renovatie van De Zuidwester).

Effecten

Wat zijn de resultaten? Is het huisvestingsniveau op een aanvaardbaar kwalitatief niveau en in welke mate zijn de betrokken partijen hierover (on)tevreden?

6 Al vanaf medio 2003 is ingezet op het weg werken van achterstanden rond onderwijshuisvesting. De achterstand is eerder groter dan kleiner geworden.
- Een dringend signaal is dat twee generaties kinderen in nogal wat verouderde gebouwen zijn opgeleid.
- Een belangrijke oorzaak voor het groter worden van de opgave is het niet investeren in groot onderhoud bij gebouwen die al sterk verouderd waren. Door vertraging van de uitvoering moeten scholen veel langer vooruit met deze gebouwen dan voorzien.
- Het onderwijsveld maakt zich zorgen over gebrek aan een helder en haalbaar perspectief voor de toekomst.
-

- Vier basisscholen zijn opgenomen in nieuwe multifunctionele accommodaties (Borchkwartier, Yders Hoes en Zeijen).
- Twee basisscholen in Paterswolde krijgen de beschikking over een nieuw gebouw (nieuwbouw c.q. 'vernieuwbouw').
- Dertien scholen zijn in afwachting van opname in een nieuwe multifunctionele accommodatie. Voor vijf van deze scholen (in Zuidlaren) wordt medio 2017 een afweging gemaakt over de bouw van twee extra MFA's.
- De Mariaschool beschikt inmiddels over goede tijdelijke huisvesting en De Zuidwester is in 2012 deels gerenoveerd.

7 In de afgelopen periode zijn drie multifunctionele accommodaties gerealiseerd. Scholen zijn tevreden over de bouwkundige kwaliteit en de gebruikte materialen. Zij zijn bezorgd over vier majeure punten:
- Er zijn veel klachten over te warme of juist te koude ruimtes, het onverwacht hoge energiegebruik van duurzame klimaatsystemen en de mogelijkheden om het binnenklimaat te regelen.
- De flexibiliteit van gebouwen om goed in te kunnen spelen op nieuwe eisen, ontwikkelingen en gebruiksdoelen.
- Onveilige situaties die om extra toezicht of aanpassing vragen.
- Het beheer van multifunctionele accommodaties. Dat komt niet van de grond zoals beoogd op basis van gemeentelijke kaders. Dit leidt tot onrust bij de scholen.

8 Multifunctionele accommodaties dragen in onvoldoende mate bij aan het beoogde pedagogisch klimaat en zij voorzien matig in een bredere functie voor de kern of wijk.

- Door veranderingen in de situatie – zoals sterke toe- of afname van leerlingen – worden visies op de bijdrage van het gebouw aan het didactische en pedagogische klimaat onvoldoende gerealiseerd.
- Een bredere verbinding met de kern of de wijk is beperkt. Deze komt vooral tot stand door verhuur van ruimtes, het gebruik van sportaccommodaties door verenigingen en openstelling van schoolpleinen en speeltoestellen voor gebruik door kinderen uit de wijk. Gebruikers van multifunctionele accommodaties bundelen in onvoldoende mate hun krachten om in te spelen op vragen of behoeften uit de wijk of het dorp. De gemeente faciliteert de samenwerking tussen de partners niet.

0.6 Aanbevelingen

Aan de raad

1 Ontwikkel op korte termijn een hernieuwde visie en koersbepaling met relevante partners.
   - Formuleer een reëel en haalbaar ambitieniveau. Biedt daarmee helderheid en een wenkend perspectief aan partners om op voort te bouwen.
   - Betrek de relevante invalshoeken voor het formuleren van een integrale opgave, zoals als bouwtechnische kwaliteit, duurzaamheid, energieverbruik en binnenklimaat, exploitatie, stimuleren van het pedagogische klimaat en bredere bijdrage aan wijk of kern.
   - Weeg bij het bepalen van het ambitieniveau de consequenties af voor de spreiding van huisvesting over wijken en kernen. Onderwijshuisvesting met een zeer hoge kwaliteit heeft een prijs en kan niet in elke wijk of kern gerealiseerd worden.
   - Betrek naast de financiële middelen en mogelijkheden ook de samenwerking die nodig is om de ambitie te realiseren.

2 Heroverweeg in lijn met aanbeveling 1 de ambitie om met multifunctionele accommodaties een bijdrage te leveren aan de sociale samenhang en leefbaarheid van een kern of wijk.
   - Verken hoe de gemeente de samenwerking en initiatieven van partijen kan stimuleren en verbinden.
   - Betrek hierbij de eerdere gemaakte keuze om de functie van wijk(school)coördinator te laten vervallen. Verken bijvoorbeeld in hoeverre de Combinatiefunctionarissen Sport hierin een rol kunnen vervullen.

3 Bouw vanaf nu maximaal flexibel om beter in te kunnen spelen op wijzigende omstandigheden. Beperk daarmee ook de afhankelijkheid van onzekere en onbetrouwbare leerlingprognoses.

Aan het college

4 Ontwikkel op korte termijn en in samenwerking met het onderwijsveld inzicht in de onderhoudsstaat van schoolgebouwen. Koppel dit aan een

meerjarenonderhoudsplanning. Bouw daarmee aan een gezamenlijke informatiepositie met de scholen.

5 Doorbreek de vicieuze cirkel in de samenwerking waarbij sprake is van onderhandelen, veranderingen in de situatie en vervolgens opnieuw beginnen.
- Zet in op flexibele oplossingen. Stimuleer daarmee dat gebouwen en ruimtes op efficiënte wijze aangepast kunnen worden aan nieuwe inzichten, eisen en gebruiksdoelen. Maak gebruik van goede voorbeelden elders.
- Vergroot de snelheid van handelen door een eenvoudige aanpak en op hoofdlijnen waar dit kan, fijnmazig en de diepte in waar het moet.

6 Neem een actieve rol om het beheer en de exploitatie van de multifunctionele accommodaties in te vullen. Voorkom dat scholen hiermee worden overvraagd en afgeleid van hun primaire taak.
- Anticipeer bij de huisvestingsopgaven op gevolgen van keuzes voor beheer en exploitatie.
- Maak gebruik van voorbeelden en ervaringen elders, zoals het uitbesteden van het beheer van technisch ingewikkelde klimaatbeheersingssystemen aan gespecialiseerde 'Energy Service Companies'. Zij kunnen aanleg, onderhoud en beheer op zich nemen met heldere kwaliteitseisen zoals op gebied van energiebesparing en een gezond binnenklimaat.

7 Investeer in overzicht. Organiseer – waar mogelijk samen met de schoolbesturen - actueel overzicht op:
- De staat van onderhoud (zie ook aanbeveling 4).
- De begroting voor het integraal accommodatiebeleid en de feitelijke realisatie (op rekeningbasis) in relatie tot de begroting en realisatie voor onderwijshuisvesting.
- De voortgang van het integraal accommodatiebeleid aan de hand van mijlpalen.
- De exploitatie per multifunctionele accommodatie.
- De effecten van het integraal accommodatiebeleid in termen van onderlinge samenwerking (functionele synergie), de bredere bijdrage aan het dorp of de wijk, de kwaliteit van gebouwen en de beleving daarvan door scholen, leerlingen en gebruikers.

Verbeter hiermee ook het overzicht van en de informatievoorziening aan de gemeenteraad.

Bestuurlijke reactie

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage[n]
		Zaaknummer: 2014/92645	-
		Referentie: 2014/92704	
Behandeld door	Doorkiesnummer	Vries	
E.M. Kuiper	0592 – 266 662	18 november 2014	

Rekenkamercommissie
gemeenteTynaarlo

gemeente Tynaarlo

Onderwerp: bestuurlijke reactie rapport rekenkamercommissie onderwijshuisvesting

Geachte leden van de rekenkamercommissie Tynaarlo,

Hierbij treft u onze reactie aan op het door bureau Partners+ Pröpper, namens de rekenkamercommissie, opgestelde rapport over de onderwijshuisvesting in Tynaarlo.

Op hoofdlijnen herkennen wij ons in het beeld dat in het rapport wordt geschetst. De door de rekenkamercommissie gedane aanbevelingen beschouwen wij als nuttige input welke wij kunnen betrekken bij het ontwikkelen van het programma Maatschappelijk Vastgoed.

Wel zijn er een aantal kanttekeningen te plaatsen. Deze treft u hieronder aan:

a. Wij vinden het rapport erg geschreven vanuit het onderwijs.
Met name de financiële kant. De keuzes die een gemeente moet maken op basis van haar financiële ruimte wordt, naar onze mening, niet voldoende belicht. Ook dat van schoolbesturen een maximale inzet mag worden verwacht, zoals bij inhoudelijke samenwerking, wordt niet benoemd.

b. Exploitatie en beheer
In het rapport is aangegeven dat de exploitatie van mfa's niet dekkend is. Het college heeft een onderzoek laten uitvoeren door het bureau Penta Rho in 2014. Hieruit is gebleken dat het dekkend krijgen wel haalbaar is. In het rapport van de rekenkamercommissie zien wij de resultaten van dit onderzoek van Penta Rho niet terug.

c. Onderhoud van scholen/meerjarenplanning
Wij onderschrijven dat we, in overleg met de schoolbesturen, minder aan onderhoud uitgeven vanwege het Integraal Accommodatiebeleid (IAB). Dit betekent niet dat er niets meer gebeurd. Scholen doen aanvragen voor onderhoud. In overleg wordt dan bepaald in hoeverre de aanvraag moet worden uitgevoerd. Het IAB verandert niets aan het principiële stelsel zoals dat vanuit de wet is geregeld. Het schoolbestuur is en blijft verantwoordelijk voor het instandhouden van het gebouw. Schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor het doen van aanvragen.

In 2009 is het openbaar onderwijs verzelfstandigd. Het schoolbestuur heeft toen de gebouwen in goede onderhoudsstaat overgedragen gekregen. Daarnaast hebben obs Zuidwester en cbs Het stroomdal (christelijke school) gedeeltelijke renovatie gehad, is de katholieke Mariaschool inmiddels gehuisvest in een ander (tijdelijk) gebouw en wordt de hoofdlocatie van de Menso Altingschool (christelijk onderwijs) op dit moment verbouwd.

Postadres	Bezoekadres	Website	Bankrelaties
Postbus 5, 9480 AA Vries	Koningsplein 1, Vries	www.tynaarlo.nl	IBAN: NL02BNGH0285079050
			IBAN: NL05BNGH0285079093 (belastingen en leges)
Telefoonnummer	Faxnummer	E-mail	BIC: BNGHNL2G
[0592] 26 66 62	[010] 80 80 102	info@tynaarlo.nl	

Het college is dan ook van mening dat de onderhoudssituatie van de scholen niet dusdanig slecht kan zijn dat er op hele korte termijn iets moet gebeuren. Dit neemt niet weg dat het college wel van mening is dat op termijn wel degelijk een aantal scholen toe zijn aan nieuwbouw. Zij neemt hierin ook haar verantwoordelijkheid. Tegelijkertijd houdt het college ook vast aan de verantwoordelijkheid die de schoolbesturen hebben ten aanzien van het onderhoud. Het opstellen van een meerjarenplanning heeft voor het college geen meerwaarde.

d. Flexibel bouwen
Maximaal flexibel bouwen zou niet het doel moeten zijn omdat flexibel bouwen niet per definitie goedkoper is. De lijn zou moeten zijn om balans te vinden tussen permanente en flexibele bouw van locaties met voldoende aantal leerlingen. Daarnaast hebben schoolbesturen, vanuit de wetgeving, hierin ook een stem.

Daarnaast heben wij nog de volgende opmerkingen:

Pagina 5 punt 4- eerste aandachtstreepje
Ten opzichte van het eerste IAB plan is er één mfa minder gepland en niet meerdere mfa's.

Bladzijde 6 punt b leerlingprognoses
De leerlingsprognoses laten wij extern uitvoeren. Er is geen enkele prognose die echt in de tijd kan kijken. Er zijn altijd factoren die niet kunnen worden voorzien.

Pagina 7 punt 7- derde aandachtstreepje
Het is ons niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld.

Pagina 7 punt 6- achtste aandachtstreepje
Ook cbs Het Stroomdal is in 2012 deels gerenoveerd.

Pagina 9 tekst bij ad 6:
U geeft aan dat de gemeente een actieve rol moet nemen bij beheer en exploitatie van mfa's. U geeft hierbij niet aan wat u bedoelt met een actieve rol. Gemeente als beherende organisatie?

Pagina 9 punt 6- tweede aandachtstreepje
Deze tekst is nieuw en was niet genoemd in het concept-document. Argument ontbreekt waarom er uitbesteed zou moeten worden, met welk doel?

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

mr. J. Th. van Nieukerken
gemeentesecretaris

P. Adema
burgemeester

Nawoord van de rekenkamercommissie

De commissie stelt verheugd vast dat het college het geschetste beeld herkent. Het college merkt ook op dat de aanbevelingen nuttig zijn voor het programma Maatschappelijk Vastgoed.

De rekenkamercommissie gaat kort in op de gemaakte kanttekeningen.

a *Uw kanttekening: "Wij vinden het rapport erg geschreven vanuit het onderwijs".* Onderwijshuisvesting is een samenwerkingsopgave tussen gemeente en het onderwijsveld. Om die reden is ingezet op een evenwichtig onderzoek waarbij sleutelpersonen van de gemeente en het onderwijsveld zijn betrokken. Conclusies en aanbevelingen over de onderlinge samenwerking – zoals aanbevelingen 5 – zijn ook gericht aan de partijen uit het onderwijsveld. Dat de gemeente de afgelopen jaren noodgedwongen heeft moeten bijsturen vanwege de financiële situatie komt uitgebreid en op meerdere plaatsen aan de orde in het onderzoek.

b *Uw kanttekening: "Exploitatie en beheer".* Deze kanttekening herkent de rekenkamercommissie niet. Op meerdere plaatsen wordt nadrukkelijk verwezen naar de uitkomsten van het onderzoek van het bureau Penta Rho.

c *Uw kanttekening "Onderhoud van scholen/meerjarenplanning".* De rekenkamercommissie constateert dat onvoldoende inzicht bestaat in de onderhoudssituatie van scholen. Sinds 2012 wordt met onderwijsbesturen gesproken over een 'nulmeting' om dit inzicht alsnog te verkrijgen. Ook heeft de gemeente de wens om na de decentralisatie van onderwijshuisvesting toezicht te houden op het onderhoud van schoolgebouwen omdat nieuwbouw een gemeentelijke verantwoordelijkheid blijft. De rekenkamercommissie acht nodig dat de gemeente en het onderwijsveld met prioriteit werken aan een systematisch en gedeeld inzicht in de precieze onderhoudsstaat van de gebouwen.

d *Uw kanttekening: "Flexibel bouwen".* De rekenkamercommissie deelt dat flexibel bouwen geen doel op zichzelf is. De rekenkamercommissie deelt niet dat flexibel bouwen a priori duurder is. Integendeel, de huidige situatie bij de multifunctionele accommodaties leert dat de gebouwen onvoldoende flexibel zijn gebouwd om toename of afname van leerlingen op te vangen. Uit het onderzoek van Penta Rho (p. 20) blijkt eveneens dat 'bouwkundige – waaronder installatietechnische – flexibiliteit in het kader van groei en krimp beperkt tot niet aanwezig is in de multifunctionele accommodaties'. Dit punt is extra belangrijk waar u zelf in de reactie ook opmerkt dat leerlingprognoses 'niet echt in de toekomst kunnen kijken'.

De rekenkamercommissie stelt niet dat zaken uitbesteed moeten worden, maar noemt wel een voorbeeld waarmee elders ervaringen worden opgedaan. Daar kan van geleerd worden. De rekenkamercommissie constateert dat juist rond het beheer van klimaatsystemen problemen bestaan. Rond beheer en exploitatie is in brede zin wenselijk dat de gemeente– ook in aansluiting op adviezen in het rapport van Penta Rho – actief is bij het vinden van oplossingen.

Tot slot bedankt de rekenkamercommissie alle betrokkenen van de gemeente en het onderwijsveld voor hun medewerking aan dit onderzoek.

Rekenkamercommissie Tynaarlo

1 Beleid voor onderwijshuisvesting

1.1 Landelijke kaders en ontwikkelingen

Decentralisatie verantwoordelijkheid huisvesting van Rijk naar gemeenten

Per 1 januari 1997 heeft de rijksoverheid de verantwoordelijkheid voor de huisvesting van de scholen gedecentraliseerd naar de gemeenten. Gemeenten werden op dat moment verantwoordelijk voor de schoolgebouwen op hun grondgebied. Een van de uitgangspunten van de decentralisatie was dat gemeenten, beter dan de rijksoverheid, keuzes kunnen maken waarmee zij kunnen inspelen op lokale wensen en behoeften. De decentralisatie biedt gemeenten de mogelijkheid om onderwijshuisvesting te integreren met andere maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen, zoals brede scholen, duurzame en energiebesparende maatregelen.

De verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur betreft:

Horizon	Taken	Ten behoeve van
Tot 2015:[1]	Aanpassingen	Primair onderwijs en expertisecentra
	Onderhoud aan de buitenkant van de schoolgebouwen	
Op dit moment en ook na 1 januari 2015:	Nieuwbouw	Primair onderwijs Voortgezet onderwijs Expertisecentra[2]
	Uitbreiding en eerste inrichting	

Tabel 1.1: verantwoordelijkheden gemeente.

Na 1 januari 2015 behoren alleen de nieuwbouw, uitbreiding en eerste inrichting van onderwijshuisvesting voor het primair en voortgezet onderwijs (plus expertisecentra) tot de taken van de gemeente. De voorzieningen aan de binnenkant van het schoolgebouw zijn voor rekening en verantwoordelijkheid van de scholen. Scholen voor het voortgezet onderwijs zijn reeds sinds 2005 verantwoordelijk voor aanpassingen en het onderhoud aan de buitenkant van de schoolgebouwen.

Wettelijke verplichtingen voor de gemeenten

De verantwoordelijkheden van de gemeente zijn wettelijk geregeld in de Wet op het Primair Onderwijs (WPO), de Wet op de Expertise Centra (WEC) en de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO). In deze drie onderwijswetten is voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders het volgende vastgelegd:[3]

---

[1] Vanaf 1 januari 2015 gaan deze taken over van de gemeenten naar de schoolbesturen. Dat gaat gepaard met een korting op het gemeentefonds (Wetsvoorstel overheveling buitenonderhoud c.q. 'doordecentralisatie onderwijshuivesting'). Deze wet is op 6 mei 2014 door de Eerste Kamer aangenomen.

[2] Onder expertisecentra vallen scholen voor speciaal onderwijs zowel op het niveau van het basisonderwijs als voortgezet onderwijs.

[3] Het betreft de artikelen 91-112 WPO, 89-110 WEC en 76b-76w WVO.

De gemeenteraad stelt, na overleg met de schoolbesturen, een verordening vast op basis waarvan 'kan worden voldaan aan de redelijke eisen die het onderwijs aan de huisvesting van scholen stelt'.[4] De verordening bevat:

- de voorzieningen die kunnen worden aangevraagd, de oppervlakte en indeling van scholen, de urgentiecriteria, prognosecriteria, indieningstermijn voor aanvragen;
- normen aan de hand waarvan de bedragen voor de toegezegde voorzieningen kunnen worden bepaald.

Burgemeester en wethouders stellen:

- jaarlijks ten behoeve van het eerstvolgende jaar een *bekostigingsplafond* vast waarmee redelijkerwijs kan worden voorzien in de huisvestingsbehoefte;
- na overleg met de schoolbesturen het *programma* vast met de voorzieningen die voor het eerstvolgende jaar na vaststelling zijn toegekend;
- gelijktijdig met het programma een *overzicht* vast met de aangevraagde voorzieningen die niet zijn toegekend.

De rijksoverheid verdeelt het budget voor onderwijshuisvesting via de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het aandeel voor onderwijshuisvesting in deze algemene uitkering is niet geoormerkt. Gemeenten kunnen dus in de praktijk zelf bepalen hoeveel geld zij bestemmen voor onderwijshuisvesting afhankelijk van lokale wensen.

Relevante ontwikkeling van het rijksbeleid

Uitvoering motie Haersma-Buma

Vanaf 2015 wil de rijksoverheid € 256 miljoen uit het Gemeentefonds nemen. Aanleiding hiervoor is de veronderstelde onderbesteding van gemeenten voor onderwijshuisvesting (motie van Kamerlid Haersma-Buma). De rijksoverheid gaat dit geld rechtstreeks ter beschikking stellen aan het primair en voortgezet onderwijs.

Decentralisatie onderwijshuisvesting

De tweede grote verandering betreft de overheveling van buitenonderhoud en aanpassingen van gemeenten naar schoolbesturen voor het primair onderwijs per 1 januari 2015. Dit gaat gepaard met een uitname uit het Gemeentefonds van € 158 miljoen.[5] Deze middelen worden overgeheveld naar het primair onderwijs.
Hiermee worden de verantwoordelijkheden gelijk geschakeld met die in het voortgezet onderwijs (zie ook tabel 1.1.). Er is één uitzondering. Het voortgezet onderwijs mag onder voorwaarden investeren in nieuwbouw. Schoolbesturen in het primair onderwijs mogen dit niet. De wet voorziet in een verbod hierop.

---

4 Bron: Artikel 102, lid 2 WPO.

5 Wijziging Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en de Wet op de Expertise Centra (WEC).

Invoering passend onderwijs

Vanaf het nieuwe schooljaar (augustus 2014) moeten scholen voldoen aan de zorgplicht voor passend onderwijs. Dit betekent dat zij een passende onderwijsplek voor kinderen moeten bieden die extra ondersteuning nodig hebben. Concreet betekent dit dat leerlingen met een handicap of gedragsstoornis vaker een plaatsje moeten vinden op reguliere scholen. Het geld dat voorheen via de zogeheten rugzakjes werd uitgekeerd (leerling gebonden financiering), komt nu bij de scholen terecht. Scholen worden ook verplicht om een goede plek te vinden voor leerlingen die extra zorg nodig hebben.

Verdwijnen kleine scholentoeslag

De kleine scholentoeslag zal in de toekomst (mogelijk vanaf 2016) gaan verdwijnen. In de plaats daarvan zal samenwerking tussen kleine scholen worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door een 'samenwerkingsbonus'.

Daling van leerlingenaantallen

Op rijksniveau bestaat toenemende aandacht voor de daling van de leerlingenaantallen en de gevolgen daarvan voor het onderwijs.[6] Het aantal leerlingen neemt in vrijwel heel Nederland sterk af. Verwacht wordt dat deze daling zich de komende jaren zal voortzetten. Tussen regio's en tussen gemeenten is wel sprake van grote verschillen. In Drenthe bedraagt de afname van het aantal geboorten tussen de jaren 2000 en 2010 gemiddeld 22 procent.[7] In 2020 zijn in gemeente Tynaarlo naar verwachting 25 procent minder leerlingen in de leeftijd 4 tot 11 jaar (in vergelijking met 2012).[8] Onderzoek naar leerlingenaantallen in opdracht van de gemeente Tynaarlo onderschrijft dit beeld in grote lijnen (cijfers Pronexus, 2012; zie ook paragraaf 2.1).

Daling van het aantal leerlingen – vaak in combinatie met andere krimpproblematiek – heeft grote consequenties. De Onderwijsraad heeft om die reden een advies uitgebracht en de staatssecretaris kondigt ondersteuning aan (zie bijlage 9).

1.2 Beleid van gemeente Tynaarlo voor onderwijshuisvesting

Het gemeentelijke beleid voor onderwijshuisvesting kan in de kern via de volgende lijnen in kaart worden gebracht:

- Het integraal accommodatiebeleid (IAB).
- Kaders voor eigendom, gebruik en exploitatie van multifunctionele accommodaties.
- Invullen wettelijke verantwoordelijkheden voor onderwijshuisvesting via de Verordening voorzieningen onderwijshuisvesting (zie ook paragraaf 1.1).

---

6 Zie: Ministerie van Financiën, *IBO Bekostiging funderend onderwijs bij dalende leerlingaantallen*, maart 2013; Brief van staatssecretaris Dekker (OCW) aan de Tweede Kamer over de Beleidsvisie leerlingendaling in primair en voortgezet onderwijs, 29 mei 2013.

7 Onderwijsraad, *Grenzen aan kleine scholen, Sterk en pluriform onderwijs in tijden van krimp*, *Advies*, 14 februari 2013.

8 Bron: ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie: www.rijksoverheid.nl/bevolkingskrimp/leerlingendaling.

Het integraal accommodatiebeleid bevat ambities om een kwaliteitsslag te maken en perspectief te bieden aan de scholen in verouderde schoolgebouwen. Bovengenoemde punten worden nader toegelicht.

Integraal accommodatiebeleid (IAB)

Aanleiding

Het integraal accommodatiebeleid (IAB) gaat terug tot medio 2003. Aanleiding is vooral het sterk verouderde bestand aan maatschappelijk vastgoed. Op basis van gebouwenonderzoeken wil de gemeente investeren in nieuwbouw wanneer de renovatiekosten 75% of meer van de nieuwbouwkosten bedragen. In de meeste gevallen blijkt nieuwbouw voordeliger dan renovatie te zijn. De aanleiding is nog steeds actueel, zo blijkt uit de Notitie Herkijking Integraal Accommodatiebeleid uit 2011:

> *"De uitvoering van het IAB, en daarmee ook de realisatie van MFA's [multifunctionele accommodaties], is bittere noodzaak. De kwaliteit van het verouderde gemeentelijk gebouwenbestand is dusdanig dat er fors moet worden geïnvesteerd. Daarbij blijkt in veel gevallen op termijn (vervangende) nieuwbouw voordeliger dan renovatie. Bovendien biedt het IAB kansen om activiteiten op het gebied van welzijn, onderwijs en sport zo doelmatig mogelijk te huisvesten, ruimten multifunctioneel te gebruiken ('meer met minder') en inhoudelijke samenwerking te stimuleren."*[9]

Doel

Hoofddoel van het integraal accommodatiebeleid is het zo doelmatig mogelijk huisvesten van activiteiten op het gebied van welzijn, onderwijs en sport. Het gaat onder meer om scholen, dorpshuizen en sportaccommodaties. Ambitie is om verschillende functies te combineren op gebied van onderwijs, welzijn, cultuur en sport. Dit moet bijdragen aan een efficiënt gebruik van gebouwen. Combinatie van functies vindt plaats in meerdere multifunctionele accommodaties (MFA's). Een multifunctionele accommodatie is een fysiek gebouw waarin scholen en andere organisaties gehuisvest zijn. Doelmatigheid betekent volgens het beleid van de gemeente dat sprake is van meer activiteiten met minder ruimte en minder structurele kosten.

In verschillende documenten wordt tevens gewezen op andere doelen:[10]

– Combinatie van activiteiten stimuleert inhoudelijke samenwerking tussen de gebruikers van de accommodaties waardoor de ontwikkelingskansen van kinderen worden vergroot.

---

[9] Gemeente Tynaarlo, *Notitie Herijking Integraal Accommodatiebeleid, Geen kaartenhuis maar háálbare kaart!*, December 2011.

[10] Zie onder meer: Gemeente Tynaarlo, *A3 factsheet. Project: IAB-overall*, 31 augustus 2013.

– Het integraal accommodatiebeleid draagt bij aan versterking van de sociale samenhang en leefbaarheid in een dorp of wijk.

Het integraal accommodatiebeleid beleid is gericht op het realiseren van verder gelegen maatschappelijke effecten waarvoor de gebouwen een middel zijn. Concreet gaat het daarbij om:
– Maatschappelijke ondersteuning (zie Cluster 5 in de Programmabegroting);
– Wijkscholen voor het vergroten van ontwikkelingskansen van kinderen en het realiseren van een sluitend aanbod (zie de Wijkschoolnotities uit 2003 en 2008)[11];
– Onderwijs (zie Cluster 4 in de Programmabegroting).

Bron: Programmabegroting 2014, Cluster 4 (Onderwijs)
– Onderwijs is één van de speerpunten voor het gemeentelijk beleid als basis voor onze toekomst en de taak van de school om kinderen algemeen te vormen. Voor het onderwijs geldt dat de gemeente Tynaarlo een bijdrage wil leveren aan die voorwaarden op grond waarvan de scholen en instellingen hun (onderwijs)taak beter kunnen vervullen. Dit geldt met name op het gebied van huisvesting, lokale onderwijsvoorzieningen en zorg- en kwaliteitsbeleid. – Ook goede onderwijshuisvesting is een belangrijke voorwaarde om tot goede onderwijsresultaten te komen. Wij willen dat de schoolgebouwen voldoen aan alle technische en functionele voorwaarden om goed onderwijs te kunnen bieden. Samen werken we er aan dat alle kinderen goed worden voorbereid op de toekomst. – Het bereikbaar en betaalbaar houden van goede voorzieningen op gebied van onderwijs, winkels, sport en cultuur (vrije tijdsbesteding) voor alle inwoners, zodat wonen in Tynaarlo aantrekkelijk blijft. Daarbij hoort ook het realiseren van de MFA's. Voor onderwijs betekent dit: kijken wie welke verantwoordelijkheden heeft, als gemeente de verantwoordelijkheid nemen voor die taken waar we verantwoordelijk voor zijn: zorgen dat scholen in goed toegeruste gebouwen zitten en bijdragen aan een goede zorgstructuur en een passend onderwijsaanbod.

[11] Het gaat hierbij om realisatie van wijkscholen annex brede scholen. De wijkschool is "een school met diverse voorzieningen die als middelpunt in de wijk een centrale functie vervult voor zowel de leerlingen, als ook de ouders en andere wijkbewoners op het gebied van onderwijs, welzijn en zorg". Samenwerking binnen deze scholen is vooral gericht op het vergroten van ontwikkelingskansen van kinderen en het realiseren van een sluitend aanbod van school, sport, opvang et cetera (de zogenoemde '7 tot 7 voorzieningen of dag-arrangementen'). Bron: *Startnotitie De school als middelpunt in de wijk ?!?, De brede gemeentelijke visie op de wijkschool in Tynaarlo,* 2003.

Beoogde maatregelen van het integraal accommodatiebeleid

De aanpak start met het opstellen van integrale accommodatieplannen voor de drie hoofdkernen Eelde-Paterswolde, Zuidlaren en Vries. De raad verbreedt het integraal accommodatiebeleid vanaf 2006 ook naar de kleinere kernen. Een belangrijke rode draad in deze plannen is de realisatie van één of meerdere multifunctionele accommodaties per dorp of kern. In totaal worden 11 multifunctionele accommodaties beoogd:

Aantal MFA's	Kern
3	Eelde-Paterswolde
3	Zuidlaren
1	Vries
1	Zeijen
1	Yde-de Punt
1	Oudemolen
1	Tynaarlo
11	**Totaal**

Tabel 1.2: aantal beoogde multifunctionele accommodaties per kern (zie ook bijlage 2).

De raad stelt zes integrale accommodatieplannen vast. Voor het dorp Tynaarlo is een conceptplan integraal accommodatieplan ontwikkeld (2009). Dit plan is nog niet door de raad vastgesteld.[12] De eerste multifunctionele accommodatie Borchkwartier in Eelderwolde (gerealiseerd in 2009) valt strikt genomen buiten het integraal accommodatiebeleid. Ontwikkeling van deze locatie vindt plaats in samenhang met de realisatie van de nieuwe woonwijk Ter Borch. Realisatie van het integraal accommodatiebeleid wordt onder meer gefinancierd door de verkoop van gebouwen/locaties die vanwege de nieuwe multifunctionele accommodaties overbodig worden.

Herijking en bijsturing

In 2011 start het college een herijking van het integraal accommodatiebeleid.[13] Aanleiding is de constatering dat het integraal accommodatiebeleid veel duurder uitpakt dan geraamd. Op 6 november 2012 wordt de kadernota (inclusief een adviesscenario) vastgesteld door de gemeenteraad.[14] Zie verder in hoofdstuk 2.

---

[12] Zie ook: brief van het college aan Vereniging Dorpsbelangen Tynaarlo over actualisatie IAB-plan Tynaarlo, 12 maart 2013; Brief van het college aan de raad over IAB-plan Tynaarlo en Perspectievennota, 23 augustus 2013.

[13] Gemeente Tynaarlo, *Notitie Herijking Integraal Accommodatiebeleid, Geen kaartenhuis, maar háálbare kaart!*, december 2011 (mede op basis van een themabijeenkomst van het college op 13 september 2011).

[14] Gemeente Tynaarlo, *Kadernota Integraal Accommodatiebeleid, IAB: een brug naar de toekomst!?!*, 18 september 2012.Vier partijen stemmen tegen vaststelling van de kadernota.

Kaders voor eigendom, gebruik en exploitatie van multifunctionele accommodaties

In oktober 2009 stelt het college de notitie 'Eigendom, Gebruik en Exploitatie van MFA's' vast. Hierin zijn de gemeentelijke kaders ten aanzien van eigendom, gebruik en exploitatie van multifunctionele accommodaties vastgelegd.

De belangrijkste kaders zijn:

- Eigendom: voor het goed functioneren van een MFA is het noodzakelijk dat er sprake is van één eigenaar.
- Gebruik: de gemeente is verantwoordelijk voor de eigenaarstaken. De gebruikers voor gebruikerstaken. Een beherende organisatie voert namens de gebruikers het beheer uit en is namens hen verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van de multifunctionele accommodatie.
- Exploitatie: er wordt onderscheid gemaakt tussen kale huur en servicekosten. De gebruikers (inclusief de gemeente als 'gebruiker' van sport- en welzijnsruimte) brengen de genormeerde Rijksvergoeding in. Samen met de inkomsten uit verhuur en bar-omzet moet dit toereikend zijn voor een sluitende exploitatie.

Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs

Om invulling te geven aan de wettelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting beschikt de gemeente over de *Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs* (2006). De verordening regelt het toekennen van voorzieningen voor onderwijshuisvesting aan de hand van door schoolbesturen ingediende aanvragen. Toekennen van deze voorzieningen heeft als doel dat alle scholen voldoen aan de technische en functionele eisen (zie Cluster Onderwijs in de programmabegroting 2014).

De verordening volgt de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De VNG actualiseert de modelverordening regelmatig in aansluiting op wijzigende wet- en regelgeving (zoals het Bouwbesluit) en jurisprudentie (laatstelijk op 14 juli 2014 met oog op invoering van het Wetsvoorstel overheveling buitenonderhoud). De verordening bevat criteria en normbedragen voor het beoordelen van aanvragen en toekennen van voorzieningen. De normbedragen zijn een vertaling van de minimaal wettelijk vereiste kwaliteit. Aanvragen voor onderhoud worden vergoed op offertebasis en afgerekend op basis van de werkelijk gemaakte kosten. Uit de Kadernota Integraal Accommodatiebeleid (2012) blijkt overigens dat voor de multifunctionele accommodaties een hoger kwaliteitsniveau door de gemeente wordt nagestreefd dan de wettelijke vereiste basiskwaliteit (p.16). Het gaat hierbij om duurzaamheid en toepassing van de kunstregeling.

Project Onderwijskundige vernieuwing (OKV)

De rijksoverheid stelt in de jaren 2002 tot en met 2006 middelen beschikbaar aan gemeenten om onderwijskundige vernieuwingen te realiseren. In afstemming met de planning van het integraal accommodatiebeleid (en op basis daarvan het meerjarenplan voor de onderwijshuisvesting) stelt de gemeenteraad op 25 maart 2008 circa € 1.2

miljoen beschikbaar aan scholen voor investering in onderwijskundige vernieuwingen, aanpassing van functionaliteit en modernisering van de huidige schoolgebouwen.[15] De middelen worden vooral toegekend aan scholen die volgens planning niet op korte termijn (circa vijf jaar) op zullen gaan in een multifunctionele accommodatie of nieuwbouw. Het gaat kortom vooral om scholen die nog een tijdje vooruit moeten met hun huidige huisvesting. Voor het openbaar onderwijs is € 870.000 beschikbaar, circa 70% van het totale budget voor onderwijskundige vernieuwingen (verdeling op basis van het aantal leerlingen).

Voorbeeld: beoogde maatregelen met middelen voor onderwijskundige vernieuwingen bij openbare basisschool De Zuidwester

- Armaturen – beschermkappen
- Vloercoating toiletgroepen
- Vervangen toiletten
- Uitbreiding van het aantal vierkante meters/ verbouw
- Tijdelijke huisvesting

Bron: Gemeente Tynaarlo, *collegenota vergadering 15 september 2009, Onderwijskundige aanpassingen scholen Stichting Baasis*.

Duurzaam maatschappelijk vastgoed

In het collegeprogramma 2012-2014 is opgenomen dat gebouwen met een maatschappelijke functie duurzaam worden onderhouden en beheerd. Zo mogelijk worden gemeentelijke gebouwen energieneutraal gemaakt.

Suppletieregeling

Op 9 september 2008 besluit de gemeenteraad tot de regeling 'vergoeding van bovenmatige, gebouw-gerelateerde kosten van het basisonderwijs 2009-2016' ook wel genoemd de 'suppletieregeling energie basisonderwijs'. Deze voorziening is een rechtstreeks uitvloeisel uit de afspraken die zijn gemaakt rond de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs.[16] Hiermee wordt jaarlijks € 137.000 ter beschikking gesteld aan basisscholen. Tijdens interviews wordt aangegeven dat de regeling mede is bedoeld voor scholen in oudere gebouwen met slechte isolatie en daardoor hoge energiekosten. Met ingang van 2013 wordt de Suppletieregeling energie basisonderwijs vanwege de verslechterde financiële situatie van de gemeente voortijdig en in 3 jaar volledig afgebouwd.

---

[15] Gemeente Tynaarlo, *Meer Jarenplan onderwijshuisvesting*, raadsvergadering 25 maart 2008.

[16] Gemeente Tynaarlo, Brief van college van B&W aan de gemeenteraad, Ten behoeve van raadsvergadering d.d. 9 december 2008, agendapunt 8, Onderwerp: Vaststelling Verordening Materiële Financiële Gelijkstelling Gemeente Tynaarlo, 18 november 2008.

2 Uitvoering van kernactiviteiten

2.1 Organiseren van overzicht en transparante informatiepositie

Het gaat hier om het organiseren van overzicht over de staat van het onderhoud en de toekomstige onderwijshuisvestingsvraagstukken.

Inzicht bieden in staat van onderhoud en meerjarenonderhoudsplanning

Er bestaat bij de gemeente geen actueel en systematisch inzicht in de onderhoudsstaat van de onderwijsgebouwen en een daaraan gekoppelde meerjarenonderhoudsplanning. In het verleden is door een extern bureau een onderhoudsplanning opgesteld ten behoeve van de planning van het Integraal Accommodatiebeleid.[17] Voor een deel van de scholen organiseren de schoolbesturen zelf inzicht in de onderhoudsstaat en –planning (zoals Stichting Baasis). De gemeente is vanwege de decentralisatie van de onderwijshuisvesting wel voornemens een 'nulmeting' uit te voeren naar de onderhoudssituatie van scholen (zie verder paragraaf 2.5).

Meerjarenonderhoudsplan, hoe kan dat er uit zien?
Veel gemeenten geven samen met scholen/ schoolbesturen invulling aan een meerjarenonderhoudsplanning (MOP). Dit bestaat bijvoorbeeld uit een periodieke schouw van de schoolgebouwen. Op basis daarvan wordt een plan opgesteld voor een bepaalde duur (bijvoorbeeld 15 jaar). Het plan geeft vrij precies aan op welk moment welke onderhoud nodig is en wat daarvan de verwachte kosten zijn. Denk daarbij aan riolering, terreinverharding, dakbedekking, kozijnen, boeiboorden et cetera. Via deze weg bestaat altijd inzicht in de onderhoudssituatie en kan deze worden gemonitord. Zo kan ook systematisch worden getoetst of de gebouwen voldoen aan de wettelijke gestelde kwaliteitsnormen (zoals opgenomen in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs) en kan worden vastgesteld of sprake is van achterstallig onderhoud.

Opstellen van het onderwijshuisvestingsprogramma

Jaarlijks stelt het college een Onderwijshuisvestingsprogramma op (dit is een wettelijke plicht; zie ook paragraaf 1.1). Hierin wordt verantwoording afgelegd over de aanvragen van scholen voor voorzieningen en de toekenning of afwijzing daarvan op grond van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. Het programma biedt het volgende overzicht:[18]

- De aanvragen voor onderhoud, uitbreiding of aanpassingen door scholen.
- Een toets door de gemeente aan de hand van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.
- Een toelichting op elke aanvraag en de reden voor toekenning of de weigeringsgrond.

---

[17] Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat de gemeente tot 2010 meerjarenonderhoudsplannen heeft gemaakt en uitgevoerd ten behoeve van openbare basisscholen.

[18] Gemeente Tynaarlo, *Huisvestingsprogramma en –overzicht. Voorzieningen in de huisvesting voor primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs*, november 2013.

– Het benodigde budget voor realisatie van de toegekende aanvragen.

De aanvragen worden op basis van binnenkomst beoordeeld door een bouwkundig expert van de gemeente die in overleg treedt met de bouwkundig expert van het schoolbestuur.[19] Uit het huisvestingsprogramma 2014 blijkt bijvoorbeeld dat 24 aanvragen zijn toegekend en 13 aanvragen zijn afgewezen (zie bijlage 5). Dekking van de aanvragen – inclusief een post onvoorzien (10%) en jaarlijks onderzoek naar leerlingprognoses – vindt plaats via een begrotingspost voor het integraal accommodatiebeleid.

Huisvestings-programma	Totaal budget	Dekking
2010	€ 125.720	Bij de jaarrekening 2008 is besloten om het huisvestingsbudget met ingang van 1 januari 2010 over te hevelen naar de begrotingspost IAB. Dit omdat het volledige huisvestingsbudget niet meer nodig is omdat er minimaal (maar noodzakelijk) geïnvesteerd wordt. Dekking via begrotingspost IAB:4210120, categorie 4343999.
2011	€ 92.674	
2012	€ 121.676	
2013	€ 88.711	
2014	€ 228.917	

Tabel 2.1: Totaal budget ten behoeve van jaarlijkse huisvestingsprogramma's gemeente Tynaarlo 2010 tot en met 2014.

In tabel 2.1 valt op dat het benodigde budget voor 2014 circa 50% hoger is dan dat in voorgaande periode 2010-2013. Oorzaak is het toekennen van voorzieningen voor het opvangen van de groei van het aantal leerlingen bij multifunctionele accommodatie Borchkwartier.[20]
Tijdens interviews wordt gewezen op de doorgaans goede ervaringen met het aanvragen en toekennen van onderwijsvoorzieningen.

Goede ervaringen met aanvragen van voorzieningen voor onderwijshuisvesting
"Een goed voorbeeld is een aanvraag van ons voor een hekwerk aan de achterkant van de school. We hadden last van achterburen die over het schoolplein liepen. Als je strikt naar de verordening kijkt, dan hoeft de gemeente niet bij te dragen. We wilden de ruimte ook toevoegen aan het onderwijsconcept: samen met ouders wilden we een verkeersplein maken. Dit werd gehonoreerd. Toen ik nadien met de medewerker op het dak een inspectie uitvoerde en we uitkeken op het verkeersplein, gaf de medewerker van de gemeente aan dat dit een mooi voorbeeld van win-win situatie is. Voor ons is het betrekken van de ouders heel belangrijk, op deze wijze konden we dat ook op een goede wijze realiseren." Bron: interviews.

"We hadden een aanvraag ingediend en kregen een deel daarvan toegekend. De medewerker van de gemeente gaf aan dat wat we wilden goedkoper kon met hetzelfde resultaat. Samen kijken we of het lukt met goedkopere offertes, als dat niet gaat lukken dan heb ik er vertrouwen in dat we er wel uitkomen." Bron: interviews.

[19] Bron: interview.
[20] Bron: ambtelijke organisatie.

Zicht krijgen op de ontwikkeling van leerlingenaantallen - leerlingprognoses

De gemeente laat regelmatig onderzoek verrichten naar leerlingprognoses.

Daling leerlingenaantallen in gemeente Tynaarlo
"Daling van leerlingaantallen zet de komende jaren bij sommige scholen door tot soms meer dan 25% ten opzichte van 2010. Cijfers Pronexus (1/2/2012) - leerlingaantallen: van 3.250 naar ca. 3.169 leerlingen (2012-2022) en 2958 (in 2032).
Leerlingaantallen bij een groot aantal basisscholen dalen met ca 10-20%. Uitzondering is Ter Borch met een stijging van 40% tot 2022, daarna een lichte daling volgens gegevens Pronexus." Bron: Gemeente Tynaarlo, Programmabegroting 2014.

"Dalende leerlingenaantallen zullen voor het onderwijs gevolgen hebben en mogelijk leiden tot het kleinere scholen die bedreigd kunnen worden in hun voortbestaan. Op de obs Meester Crone school is het leerlingenaantal dusdanig gedaald, dat St. Baasis zal voorstellen om de school met ingang van het schooljaar 2013/2014 te sluiten. Aan de andere kant blijft MFA Borchkwartier doorgroeien. Op basis van de prognoses is er tijdelijke huisvesting nodig tot ongeveer 2022. Het gaat dan – naast de hierboven genoemde bouw van een complex naast de school – nog om 3-5 groepen. Hiervan zullen zowel obs Ter Borch als cbs Menso Altingschool gebruik van maken. Dat betekent dat vanaf 2014 (tot ongeveer 2022) er tijdelijke huisvesting elders in de omgeving van de school beschikbaar moet zijn" (bron: Gemeente Tynaarlo, Jaarverslag 2012).

Vooral binnen de gemeenteraad en bij vertegenwoordigers uit het onderwijsveld bestaat twijfel aan de betrouwbaarheid van de prognoses. Hierbij wordt vooral gewezen op de multifunctionele accommodaties Borchkwartier (onverwacht sterke toename van leerlingen), Yders Hoes en Zeijen (onverwachte afname van leerlingen). Groei van het aantal leerlingen in het Borchkwartier vindt plaats ondanks een reductie van het woningbouwprogramma in de wijk Ter Borch. Raadsleden vragen zich tijdens interviews af hoe dit mogelijk is.

> *"Stel dat het hele woningbouwprogramma was doorgegaan, wat was er dan gebeurd?" (Bron: interviews)*

Veel leerlingen zijn afkomstig zijn uit bestaande wijken in Groningen Zuid. Dit is volgens respondenten uit het onderwijsveld onvoldoende meegenomen in de prognoses.

2.2 Uitvoeringsprestaties

Hier is aan de orde of de gemeente tijdige uitvoering geeft aan het beleid en de beoogde uitvoeringsprestaties gerealiseerd worden.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de oorspronkelijke en de actuele planning van het integraal accommodatiebeleid ten behoeve van onderwijshuisvesting. In 2015 zou het merendeel van de multifunctionele accommodaties volgens de oorspronkelijke planning gerealiseerd moeten zijn (zie tabel 2.2).

Multifunctionele accommodaties	Oorspronkelijke planning	Actuele planning	Vertraging (jaren)
0 **MFA Borchkwartier**. Deze accommodatie valt strikt genomen buiten het integraal accommodatiebeleid.	2009	2009 (in gebruik)	0
1 **MFA Yders Hoes**	2010	2013 (in gebruik)	3
2 **MFA Zeijen**	2010	2014 (in gebruik)	4
3 **MFA Groote Veen**	2013	2016	3
4 **MFA Spierveen**	2015	2018	3
5 **MFA Centrum Zuidlaren**	2014	2018	4
6 **MFA Vries**	2013	2016	4
7 **MFA Paterswolde.** Vervallen en in de plaats daarvan (ver)nieuwbouw voor twee scholen.	2011	2015 en 2017 (nieuwbouw twee scholen)	4 c.q. 6
8 **MFA Oudemolen** is vervallen vanwege dalende leerlingenaantallen.			
9 **MFA Tynaarlo.** In 2009 is een integraal accommodatieplan opgesteld. Bij vaststelling van de Kadernota (2012) heeft de raad de opdracht gegeven om MFA Tynaarlo in het integraal accommodatiebeleid op te nemen.			
10 **MFA Westlaren.** Afweging realisatie vindt plaats medio 2017.			
11 **MFA Zuid-Es/Schuilingsoord**. Afweging realisatie vindt plaats medio 2017.			

Tabel 2.2: Planning en realisatie van integraal accommodatiebeleid.

In de herijkingsnotitie (2011) en de Kadernota (2012) onderkent het college dat sprake is van substantiële vertraging, budgetoverschrijding en (daardoor) ook imagoschade. In de jaren 2011 en 2012 ligt de uitvoering van het integraal accommodatiebeleid nagenoeg stil. Vanaf 2013 wordt hier – na vaststelling van de Kadernota integraal accommodatiebeleid – weer uitvoering aan gegeven.
Uit bijlage 4 kan tevens worden afgeleid dat momenteel circa 15% van de voorgenomen investeringen voor het integraal accommodatiebeleid is gedaan.

Diverse verklaringen zijn in de herijkingsnota (2011) en de kadernota (2012) geïnventariseerd. Het gaat onder meer om:[21]

- De gemeente vervult in onvoldoende mate de rol van regievoerder.
- De inhoudelijke samenwerking tussen betrokken organisaties verloopt soms moeizaam.
- Het inpassen van voortschrijdende inzichten leidt tot vertraging.
- Er is gaandeweg sprake van toenemende ambitieniveaus.
- Nieuw gemeentelijk beleid heeft consequenties voor de multifunctionele accommodaties, zoals uitvoering van de 1%-kunstregeling, het speelruimtebeleid en de ambities rond beeldvorming die doorwerken op de architectuur.

[21] Gemeente Tynaarlo, *Notitie Herijking Integraal Accommodatiebeleid, Geen kaartenhuis, maar háálbare kaart!*, december 2011.

– In overeenstemming met de financiële verordening zijn de IAB-ramingen jaarlijks met 2% geïndexeerd. In de periode 2004-2011 lagen de werkelijke prijsstijgingen echter vele malen hoger (22%).
– Niet in iedere MFA-raming is rekening gehouden met de kosten voor terreininrichting en eerste inrichting.
– De geraamde opbrengsten van af te stoten panden moeten naar beneden bijgesteld worden.

Door de vertraging neemt het risico op onontkoombaar groot onderhoud toe aan oude gebouwen. In de programmabegroting (2014) wordt dit risico onderkend (zie bijlage 6).

Onderwijskundige vernieuwingen

Uit de eindafrekening voor het project onderwijskundige vernieuwingen (zie ook paragraaf 1.2) blijkt dat beoogde maatregelen binnen het daarvoor bestemde budget zijn gerealiseerd.[22] De onderbesteding bedraagt circa € 93.000, onder meer als gevolg van aanbestedingsvoordelen en een gunstige marktontwikkeling.

2.3 Monitoren, evalueren en tijdig bijsturen

Hier is aan de orde hoe de gemeente invulling geeft aan tussentijds monitoren, evalueren en tijdig bijsturen.

In de Kadernota integraal accommodatiebeleid (2012) is berekend dat het tekort voor realisatie van het integraal accommodatiebeleid oploopt tot circa € 10 miljoen in vergelijking met de raming uit 2008 (zie figuur 2.1, zie ook bijlage 4).[23] Deze situatie komt medio 2011 aan het licht. Met uitzondering van de projecten Yders Hoes en Zeijen worden om die reden alle MFA-projecten stop gezet ('pas op de plaats'). Het college komt in de Herijkingsnota (2011) tot de conclusie dat een vervolg van het integraal accommodatiebeleid nodig is om het nog steeds actuele probleem van de verouderde huisvesting op te lossen. Er wordt ingezet op een 'slimmere' uitvoering en versobering van de plannen (Herijkingsnota).

In de Herijkingsnota (2011) doet het college voorstellen om de kosten terug te dringen. Dit betekent onder meer minder multifunctionele accommodaties (in Eelde-Paterswolde geen 3 maar 2), met een (deels) lager bouwambitieniveau (lagere bouwkosten per m^2), (deels) verminderen van functionaliteit (MFA in Vries zonder welzijnsruimten) en (deels) bouwen op (goedkopere) gemeentelijke grond (MFA Zuidlaren). Ook wordt aangekondigd om de projectorganisatie en -uitvoering (inclusief regievoering) verder te professionaliseren. In het adviesscenario van het college wordt – net als bij het herijkingsscenario – uit gegaan van minder multifunctionele accommodaties. De multifunctionele accommodatie Paterswolde vervalt en multifunctionele accommodatie Oudemolen is niet meer nodig vanwege sterk teruglopende leerlingenaantallen.

---

[22] Gemeente Tynaarlo, *Eindafrekening OKV*, 9 november 2010.

[23] Gemeente Tynaarlo, *Kadernota Integraal Accommodatiebeleid, IAB: een brug naar de toekomst!?!*, 18 september 2012.

2.4 Financiële middelen

Het gaat er hier om of de gemeente voldoende middelen ter beschikking heeft om te voorzien in de huisvestingsbehoeften van de scholen.

Middelen voor het integraal accommodatiebeleid

Begroting

Het oorspronkelijke budget voor de realisatie van het integraal accommodatiebeleid bedraagt € 40.482.141 (2008). Het budget was niet volledig dekkend. Uit de Kadernota (2012) blijkt dat de dekking stapsgewijs binnen de gemeentelijke begroting en/of reserves en voorzieningen opgevoerd moest worden.[24] Vanwege geconstateerde overschrijdingen (Herijkingsnota 2011) worden in de Kadernota voorstellen gedaan om het budget te verlagen van bijna € 51 miljoen (in 2011) naar ruim € 43 miljoen in 2012 (zie figuur 2.1).

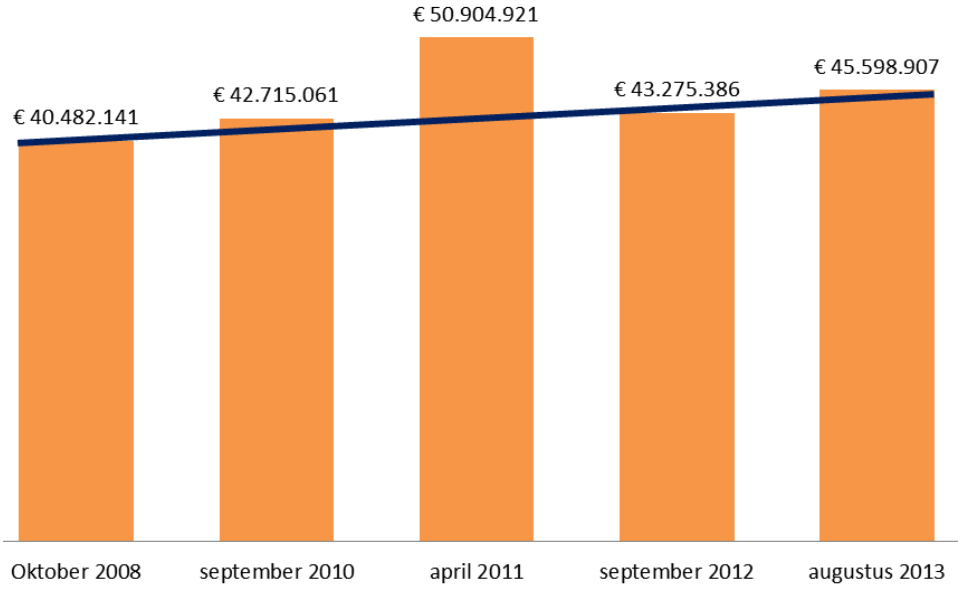

Figuur 2.1: Totaal benodigde investering voor realisatie van het integraal accommodatiebeleid. September 2012: ontleend aan het adviesscenario uit de Kadernota. Een actuele stand van zaken is niet beschikbaar voor dit onderzoek.[25] *Zie verder bijlage 4.*

---

[24] Gemeente Tynaarlo, *Kadernota Integraal Accommodatiebeleid, IAB: een brug naar de toekomst!?!*, 18 september 2012.

[25] Binnen de gemeente Tynaarlo is een actuele stand beschikbaar (de zogenoemde 'factsheet IAB-overall'). Deze maakt onderdeel uit van de projectrapportage. De actuele gegevens zijn nog niet geaccordeerd door het college en om die reden niet beschikbaar voor dit onderzoek (bron: ambtelijke organisatie, e-mail d.d. 23 september 2014).

In 2013 bedraagt het benodigde budget voor realisatie ruim € 45 miljoen. Vanaf dat moment wordt – in tegenstelling tot voorgaande jaren – wel rekening gehouden met realisatie van een multifunctionele accommodatie in het dorp Tynaarlo. In het budget wordt geen rekening gehouden met de mogelijke realisatie van twee extra multifunctionele accommodaties in Zuidlaren.

De financiële haalbaarheid van het integraal accommodatiebeleid blijft een vraagstuk. De zorgen blijken ook uit de opmerkingen van de projectcontroller in augustus 2013:

Opmerkingen van de projectcontroller
"Ondanks de realisatie van successen als oplevering van MFA Yde, de bouw van MFA Zeijen, de verplaatsing van de Mariaschool en de vorderingen die geboekt worden in het proces bij de MFA's Groote Veen en Vries blijft het totale project risicovol. Dit omdat het een project is die ver in de tijd uitgezet is en er veel participanten en dus draagvlak nodig is. Naast control op de factor tijd blijven de financiën een aandachtspunt. Uit deze overall rapportage blijkt dat, met het toevoegen van de plannen van IAB Tynaarlo, dit niet meer binnen de gestelde financiële kaders uitgevoerd kan worden. Wel zijn er nog mogelijkheden om de uitgaven nog meer te beperken. Door met name voor tijdelijke huisvesting creatief te zoeken naar goedkopere oplossingen. Daarnaast is het rekenkundig model kwetsbaar. Hiervoor wordt naar een oplossing gezocht waarbij het streven is dat meerdere personen vanuit verschillende functies en rollen het rekenkundig model en de uitkomst beoordelen." Bron: Gemeente Tynaarlo, *A3-factsheet: Project IAB-overall*, 31 Augustus 2013.

Financiële beheersing en realisatie nieuwbouwprojecten

Uit projectinformatie blijkt dat het de gemeente na de herijking van het integraal accommodatiebeleid beter lukt om de nieuwbouwprojecten goed te managen en te beheersen. De multifunctionele accommodaties Yders Hoes en Zeijen worden binnen de begroting van het adviesscenario (Kadernota september 2012) opgeleverd.
In vergelijking met de oorspronkelijke raming (2011) is MFA Yders Hoes wel duurder uitgevallen (namelijk € 69.884; zie tabel 2.3).

	Raming bij aanvang (a)	Raming 2012 Kadernota (b)	Feitelijke realisatie	Verschil met (a)	Verschil met (b)
MFA Yders Hoes	€ 3.296.302	€ 3.502.305	**€ 3.366.186**	- € 69.884	+ € 136.119
MFA Zeijen	€ 2.898.557	€2.755.157	**€ 2.688.467**	+ € 210.090	+ € 66.690

Tabel 2.3: begroting en realisatie van MFA Yders Hoes en MFA Zeijen. Bron: factsheets van de gemeente.

Multifunctionele accommodatie in Zeijen
"De multifunctionele accommodatie in Zeijen is binnen het budget gerealiseerd. Een gunstige aanbesteding en goed sturen op meerwerk dragen hier aan bij. Daarnaast houdt het dorp zelf het dorpshuis in beheer zodat deze functie niet drukt op het beheer en de exploitatie van de multifunctionele accommodatie." Bron: Gemeente Tynaarlo, *A3-factscheet, Project: MFA Zeijen*, januari 2014.

Exploitatietekorten bij bestaande multifunctionele accommodaties

Voor de exploitatie van de multifunctionele accommodaties is in 2009 beleid opgesteld (zie paragraaf 1.2). Medio 2013 blijkt echter dat de exploitatie van de gerealiseerde multifunctionele accommodaties niet dekkend is (zie ook bijlage 6). Het college laat extern onderzoek uitvoeren naar deze situatie. Hieruit blijkt onder meer:[26]

- Bij de accommodaties Yders Hoes en Zeijen is sprake van onderbenutting van ruimte. Deze gebouwen zitten in een te 'ruime jas'. De gerealiseerde accommodaties zijn daarnaast in onvoldoende mate flexibel gebouwd om krimp of groei van leerlingen op te vangen.
- De gemeente voert als eigenaar van de multifunctionele accommodaties onderhoud uit dat conform de wettelijke verantwoordelijkheid toebehoort aan de schoolbesturen. De schoolbesturen laten dit voordeel niet ten goede komen aan de exploitatie van de gebouwen.
- Partijen vinden het wenselijk dat het beheer gebundeld (centraal) wordt uitgevoerd door een professionele beheerder. In de praktijk wensen (of kunnen) partijen niet mee te betalen aan de beheerder. Scholen geven daarbij aan dat de kosten voor beheer in onvoldoende mate gedekt kunnen worden uit de materiële instandhoudingsvergoeding (vergoeding van de rijksoverheid aan scholen).
- De voorzieningen voor sport en welzijn vragen om intensief beheer en maatschappelijk ondernemerschap. Deze eisen aan beheer en exploitatie worden onvoldoende ingevuld.

> *"Hoofdgebruikers geven de voorkeur aan gesplitst beheer. De vraag is of de MFA's zich daar voor lenen (nog onafhankelijk of dat een gewenste wijziging is). Na analyse van de MFA's wordt geconcludeerd dat bij alle MFA's niet gewijzigd kan worden naar gespitst beheer zonder ingrijpende bouwkundige maatregelen."*[27]

Voor de multifunctionele accommodaties Yders Hoes en Zeijen is de zogenoemde 'ingebruikgevingsovereenkomst' (IGG) niet door de onderwijsbesturen ondertekend. Reden is dat de scholen niet verantwoordelijk willen zijn voor leegstaande ruimtes (en daarvoor geen vergoeding willen betalen). In Yders Hoes wil de school gebruik maken van ruimte voor vier groepen in plaats van vijf, in Zeijen wil de school gebruiken maken van ruimte voor drie groepen in plaats van vier.

2.5 Samenspel met het onderwijsveld

Hier gaat het om een goed samenspel van de gemeente met het onderwijsveld.

Constructieve samenwerking

Tijdens interviews valt op dat vooral de samenwerking met de ambtelijke organisatie en de portefeuillehouder(s) over het algemeen als positief wordt beleefd door de schoolbesturen en schooldirecteuren. Hierbij wordt gewezen op een 'positieve',

---

[26] Pentha Rho, *Analyse beheer & exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014.

[27] Pentha Rho, *Analyse beheer & exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014, p. 23.

'creatieve', 'meedenkende' en 'flexibele' houding (bron: interviews). Dit heeft ook betrekking op situaties waar de gemeente als bouwheer projectgroepen en stuurgroepen formeert voor realisatie van multifunctionele accommodaties. Alle partijen die onderdeel gaan uitmaken van een multifunctionele accommodatie zijn op die manier vroegtijdig betrokken. De ambtelijke organisatie is intern goed ingesteld op dit externe samenspel. Dit wordt ook door externe gesprekspartners aangegeven. Intern is sprake van korte lijnen en een integrale aanpak tussen verschillende disciplines zoals vastgoed, verkeer, groen, infrastructuur, gemeentewerken en onderwijs. Daarbij is ook sprake van een 'leercurve'.

> *"In het begin was het nog wel dat je als verkeer aan het einde moest aansluiten en parkeerplaatsen moet regelen, maar dat gaat nu beter" (bron: interviews).*

Wat gaat minder goed?

Planningstempo en snelheid van handelen

Een typerend voorbeeld van slagvaardige samenwerking is de verhuizing van de Mariaschool. De planning en realisatie van de verhuizing verliepen voorspoedig. Het traject heeft ongeveer een jaar in beslag genomen. De aanleiding voor de tijdelijke verhuizing is overigens ingegeven door de vertraging van het integraal accommodatiebeleid. De renovatie van De Zuidwester is eveneens slagvaardig verlopen.

Andere trajecten duren aanmerkelijk langer. De voorbereidingen rond de multifunctionele accommodaties Yders Hoes en Vries duren zeker vier jaar (het traject in Yde startte medio 2008 en in 2013 werd het gebouw in gebruik genomen). Daarbij is sprake van een intensief samenspel tussen onder meer de gemeente, de toekomstige gebruikers (waaronder het onderwijs), de architect en adviseurs. Deze trajecten blijken zeer gevoelig voor vertraging.

- De voorbereiding vraagt veel tijd voor het uitwerken van plannen, programma's van eisen en besluitvorming waarbij de inzet is dat de gemeente en toekomstige gebruikers er samen uit komen.
- Gaande de trajecten doen zich allerlei veranderingen voor in de situatie. Denk aan veranderende leerlingprognoses, nieuwe financieel-economische of ruimtelijke ontwikkelingen, veranderende politiek-bestuurlijke verhoudingen, et cetera. Nieuwe situaties vragen om nieuwe afwegingen. Ondertussen zijn de onderhandelingen dan al gevoerd of zijn ontwerpen in een vergevorderd stadium. Het blijkt vaak lastig om vervolgens in te spelen op veranderingen.
- Scholen zijn nauw betrokken bij de voorbereidingen. Een vertragende factor is het tussentijdse verloop onder schooldirecteuren. Als tijdens precaire fasen wisselingen optreden is de informatieoverdracht tussen de directeuren van groot belang. Dit is niet altijd op orde (bron: interviews).

> *"Als raadslid had ik vragen of we hiermee [de realisatie van een multifunctionele accommodatie] moesten doorgaan – dit ook in verband met krimp. Ik sprak dan met bewoners, maar kreeg het verhaal te horen van 'we zijn al heel lang bezig, je moet niet nu alles weer overhoop gooien'" (bron: interviews).*

Verhuizing en tijdelijke huisvesting van de Mariaschool

De Mariaschool te Eelde is een school voor Rooms-Katholiek onderwijs. Het voormalige schoolgebouw dateert uit 1956 en was gelegen in de wijk Nieuwe Akkers. Het ging om een verouderd gebouw waar – in afwachting van de bouw van MFA Groote Veen – geen groot onderhoud meer werd uitgevoerd. Het oude gebouw had last van achterstallig onderhoud zoals lekkages en een gedateerde ketel (bron: interviews).

De Mariaschool zou volgens planning in 2013 gevestigd worden in de nieuwe multifunctionele accommodatie Groote Veen. De oplevering werd echter uitgesteld tot 2016. De school wilde graag eerder naar de nieuwe wijk Groote Veen verhuizen. In Albert Heijn herkende de school een kans om eerder te kunnen verhuizen. Door verhuizing van de school kon het centrumplan in Paterswolde versneld worden. Albert Heijn had baat bij een snelle uitvoering van het centrumplan. De onderneming wilde daarom bijgedragen aan de verhuiskosten. De gemeente Tynaarlo betaalt hiervoor € 58.104 en Albert Heijn neemt € 500.000 voor zijn rekening.

Inmiddels beschikt de school sinds november 2013 over tijdelijke huisvesting in de nieuwbouwwijk Groote Veen. Het oude schoolgebouw is afgebroken in verband met de uitbreiding van het winkelcentrum. Er is veel waardering vanuit het onderwijsveld voor de wijze waarop school bij de verhuizing is betrokken door de projectontwikkelaar en de gemeente. Gewezen wordt op een enthousiast team met korte lijnen waarbij maximaal is ingespeeld op de behoeften van de school.

> *"Complimenten aan de gemeente voor de wijze waarop de verhuizing van de Mariaschool heeft plaatsgevonden. Mooi gebouw en goed proces." Bron: Verslag schoolbestuurlijk overleg, 11 december 2013.*

Intern samenspel tussen raad en college belemmert het externe samenspel met het onderwijsveld

Met name rond de locatiekeuze voor multifunctionele accommodatie in Vries blijkt dat het interne samenspel tussen raad en college negatief doorwerkt op de samenwerking met het onderwijsveld. De betreffende schoolbesturen (en andere partners) maken medio 2010 met het college afspraken over de locatie van de multifunctionele accommodatie in Vries. Deze afspraken maken onderdeel uit van een intensief samenwerkingstraject tussen de gemeente en onderwijspartners. In 2014 besluit de gemeenteraad tot wijziging van de locatie. De schoolbesturen zijn hier niet op voorbereid en voelen zich verrast (bron: interviews). De realisatie van de multifunctionele accommodatie is hiermee in een impasse geraakt waarbij momenteel niet vaststaat of en zo ja welke de partners verdere medewerking aan de realisatie geven. Zie ook bijlage 8.

Vertragingen, bijstelling en onvoldoende inzicht leidt tot onzekerheid bij onderwijsveld

De gemeente heeft geen actueel en systematisch beeld van de onderhoudsstaat van de onderwijsgebouwen, zo blijkt ook in paragraaf 2.1. De vertraagde realisatie van multifunctionele accommodaties leidt bij scholen tot achterstallig onderhoud. Dit blijkt onder meer uit notulen van het schoolbestuurlijk overleg, andere gespreksverslagen en interviews.

> *"Een aantal scholen is in bedroevend slechte staat. Ze wachten op nieuwbouw en in afwachting daarvan is onderhoud niet uitgevoerd. Dat leidt ook tot een hoge energierekening." (bron: interviews)*

> *"Groot onderhoud werd niet meer uitgevoerd, bijvoorbeeld geen nieuw dak. De toestand was nijpend. Er waren lekkages en een gedateerde ketel. Als school zetten we alle mogelijkheden in om de situatie aantrekkelijk te houden. We waren tegelijkertijd loodgieter, schilder en timmerman. De situatie was wel veilig. De veiligheid was nooit in het geding." (bron: interviews)*

Signalen over toenemende onderhoudsproblemen en onzekerheid over de toekomst blijken ook uit een gespreksverslag in relatie tot de vertraagde bouw van de multifunctionele accommodatie Centrum Zuidlaren. Een schoolbestuurder en ambtelijke vertegenwoordigers van de gemeente bespreken de consequenties van de vertraging voor het onderhoud van scholen (zie onderstaand tekstkader).

Citaten uit: Verslag overleg MFA Centrum Zuidlaren, d.d. 31 oktober 2013 tussen schoolbestuur CONOD en gemeente Tynaarlo

"Aanleiding zijn de aanvragen die zijn gedaan in het kader van het huisvestingsprogramma 2014. Het betreft met name voorzieningen op het gebied van binnenklimaat. [*Onderwijsbestuur CONOD*] heeft deze zaken niet vervangen omdat de MFA [multifunctionele accommodatie] in 2014 gereed zou zijn. Nu het IAB vertraagd is, is de noodzaak hoog om tot (partieel) vervangen over te gaan. Hoe gaan we hier mee om, in het herijkte IAB plan is aangegeven dat planvorming na 2014 wordt opgepakt. Wanneer is de nieuwe MFA te verwachten?" (...)

"Het pas na 2014 opstarten van dit MFA-project heeft wel consequenties voor het reguliere onderhoud, hierover moet met de betrokken schoolbesturen afspraken gemaakt worden."(...)

"Maar wat betekent alles dit voor het reguliere onderhoud van CBS Jonglaren: moet deze school toch nog opgelapt worden tot eind 2018 of wordt er binnenkort gestart met een ander programma? Hij [*Onderwijsbestuur CONOD*] zou graag zien dat de gemeente CONOD tegemoet komt in de kosten ten behoeve van het binnenklimaat. Bovendien geeft hij [*Onderwijsbestuur CONOD*] aan dat het redelijk zou zijn wanneer CONOD iets terugkrijgt als waardering voor hun sobere en efficiënte inzet van de huisvestingsmiddelen tot nu toe."

Het thema van achterstallig onderhoud is ook relevant in het licht van de wettelijke decentralisatie van onderwijshuisvesting (zie paragraaf 1.1). Uit interviews en notulen blijkt dat dit onderwerp in juni 2012 aan de orde komt (zie ook het onderstaande tekstkader). In 2012 spraken schoolbesturen hun bezorgdheid over de onderhoudssituatie uit. Bij gebrek aan inzicht in de precieze onderhoudssituatie (zie ook paragraaf 2.1) worden vanaf 2012 afspraken gemaakt over het uitvoeren van een 'nulmeting' om de onderhoudssituatie in kaart te brengen. Op basis van deze nulmeting willen de gemeente en onderwijsbesturen nadere afspraken maken. De gemeente wil daarbij inzetten op een zogenoemde 'warme overdracht' van de onderwijshuisvesting.

Uit het verslag van 11 december 2013 blijkt dat de gemeente daartoe een plan gaat opstellen (zie onderstaande tekstkader). De nulmeting is nog niet uitgevoerd. Schoolbesturen vinden ondertussen dat zij lang moeten wachten op de nulmeting en door het uitblijven van heldere afspraken verkeren zij in onzekerheid (bron: interviews).

Schoolbestuurlijk overleg 27 juni 2012: "Er zijn echter ook geluiden dat wellicht de hele onderwijshuisvesting wordt doorgedecentraliseerd. Op dit moment is nog niets duidelijk. Wanneer er een nieuw kabinet zit, zal er waarschijnlijk meer duidelijkheid komen. Ook zal de VNG dan t.z.t. met een handreiking komen hoe dit proces te doorlopen. Schoolbesturen maken zich hier zorgen over. Niet de doordecentralisatie op zich, maar de relatie met het IAB in Tynaarlo. Veel schoolgebouwen zijn toe aan onderhoud. Echter op dit moment wordt minimaal maar noodzakelijk geïnvesteerd. Hoe ga je om met o-meting e.d."
Schoolbestuurlijk overleg 20 maart 2013: "College heeft zich beraden over extra bezuinigingen. Hierbij is ook de doordecentralisatie van de huisvesting meegenomen. Op dit moment is er nog weinig bekend. Er wordt naast het bedrag van 256 miljoen (motie Buma) ook nog een bedrag van ongeveer 157 miljoen uit de gemeentefondsen gehaald voor doordecentralisatie. Het bedrag van 256 miljoen zou voor de gemeente Tynaarlo een bedrag van ongeveer 3 ton betekenen. Wel is inmiddels bekend dat het vanuit het Rijk zal gaan om een koude overdracht. Dus zonder financiële verrekening. Dit maakt een o-meting extra belangrijk."
Schoolbestuurlijk overleg 11 december 2013: "In onze gemeente zullen scholen met oude(re) gebouwen, waar de laatste jaren sober is geïnvesteerd, de nieuwe situatie ingaan. Het is belangrijk om hier afspraken over te maken omdat scholen niet hebben kunnen reserveren voor onderhoud. Dit heeft de gemeente gedaan. De gemeente gaat een plan van aanpak opstellen, onderdeel hiervan is een o-meting van de gebouwen waarvoor dit nodig is."

Uit het schoolbestuurlijk overleg van 11 december 2013 blijkt dat de gemeente ook ná de decentralisatie van de onderwijshuisvesting behoefte heeft aan "toezicht op het goed onderhouden van gebouwen omdat nieuwbouw wel een gemeentelijke verantwoordelijkheid blijft". Hoe dit handen en voeten moet krijgen is niet helder.

Verbouwing van De Zuidwester

De Zuidwester is een school voor Dalton openbaar basisonderwijs in Zuidlaren. De school bestaat uit vier lokalen voor ongeveer 90 tot 100 leerlingen in vier groepen, een gemeenschappelijke ruimte (leerplein) en nevenruimtes zoals kantoorruimte. In 2017 wordt door de gemeente afgewogen of De Zuidwester opgenomen gaat worden in een extra multifunctionele locatie in Zuidlaren. In afwachting daarvan is de school in 2011/2012 deels gerenoveerd met inzet van financiële middelen voor onderwijskundige vernieuwingen. Daarvoor was het gebouw beperkt geïsoleerd, er was geen speellokaal, geen computerhoek, het leerplein was tevens gymlokaal voor de jongste kinderen en de school beschikte over onvoldoende kantoorruimte. Bij de renovatie is veel aandacht geweest voor het ondersteunen van het Dalton-concept. Zo is de middenruimte ingericht als leerplein annex ontmoetingsruimte. Dit biedt goede mogelijkheden voor het samenwerken in groepjes. Daarnaast bestaat grote tevredenheid over de frisse kleuren, het meubilair en de verlichting (inclusief de inval van daglicht). Het binnenklimaat is goed, dat blijkt ook uit onafhankelijke metingen. De school maakt gebruik van een traditionele CV-ketel. Hoewel het gebouw tijdens de renovatie ook is geïsoleerd is het energieverbruik nog steeds aan de hoge kant. Wel is op termijn groot onderhoud nodig aan het dak en het houtwerk tegen de muren. Dit onderhoud is niet gedaan in afwachting van een besluit over de toekomst van de huisvesting in Zuidlaren. Bron: interviews.

2.6 Verantwoording afleggen

Hier is aan de orde hoe het college het handelen en de resultaten verantwoordt richting de betrokken partijen.

Het college geeft inzicht in de ontwikkeling en voortgang van het integraal accommodatiebeleid via de planning- en controlcyclus. In de programmabegroting is eveneens een actuele risicoanalyse opgenomen inclusief beheersingsmaatregelen (zie bijlage 6). Vanaf 2011 en 2012 vindt de verantwoording over de uitvoering van het programma vooral plaats op basis van de ingezette herijking en de Kadernota die de raad in 2012 heeft vastgesteld. Raadsleden ervaren echter dat zij geen goed (totaal)beeld hebben van de resultaten en de voortgang en de tussentijdse wijzigingen (bron: interviews).

> *"Maak heel helder wat de beoogde de output is en wanneer iets gerealiseerd moet worden" (bron: interview).*

Daarnaast missen raadsleden zicht op relevante keuzevraagstukken in het bijzonder in relatie tot flexibel bouwen en duurzaamheid.

> *"We krijgen geen keuzes voorgelegd. (...) Ik begrijp niet zo goed dat er zo weinig over flexbouw gesproken wordt. Juist omdat ontwikkelingen zo snel gaan, moet je daar op kunnen inspelen."*
>
> *"Ik zie dat de besluitvorming over het algemeen al ver heen is voordat je als raad in beeld komt" (bron: interview).*

Tegelijkertijd kijkt de raad naar het eigen functioneren. Tijdens een groepsgesprek met raadsleden wordt onder meer gewezen op een onvoldoende actieve houding van de raad en trage politieke besluitvorming.

> *"Je moet in ieder geval een vorm van verantwoording organiseren. Maak het minder vrijblijvend. Dat ligt ook aan de rol van de raad zelf."*
>
> *"Ik zie niet vaak dat de raad kaderstellend bezig is geweest." (bron: interview)*

Multifunctionele Accommodatie Yders Hoes te Yde – De Punt

Op 12 oktober 2013 is de nieuwe multifunctionele accommodatie Yders Hoes te Yde feestelijk geopend. De accommodatie huisvest onder meer de openbare basisschool De Duinstee, het dorpshuis, sportzalen en een digitaal servicepunt voor de bibliotheek. Aanleiding voor de bouw waren verschillende signalen van inwoners, de basisschool en andere partijen uit het dorp die pleitten voor bouw van een multifunctioneel centrum. Argumenten waren onder meer de hoge onderhoudskosten van de basisschool en het dorpshuis. Op basis van het Integraal Accommodatiebeleid van de gemeente zou eerst in de grotere kernen worden gestart met realisatie van multifunctionele accommodaties. In 2007 besluit de gemeente toch tot de bouw van een accommodatie in Yde. In de nieuwe accommodatie is direct na de ingebruikname sprake van overcapaciteit. Zo zijn de leerlingenaantallen de afgelopen jaren teruggelopen van 120 naar 55.

3 Effecten

3.1 Kwaliteit van de gebouwen

Verouderde huisvesting

In 2003 is de sterk verouderde huisvesting aanleiding voor het integraal accommodatiebeleid. Voor 8 scholen is (of wordt op korte termijn) voorzien in nieuwe of gerenoveerde huisvesting.

- De multifunctionele accommodaties Borchkwartier, Zeijen en Yders Hoes bieden in drie verschillende kernen onderdak aan vier basisscholen (Ter Borch, nevenlocatie van Menso Alting, Zeijen, De Duinstee).
- De Mariaschool beschikt – in afwachting van opname in de multifunctionele accommodatie Groote Veen – over goede tijdelijke huisvesting.
- De Zuidwester is in 2012 deels verbouwd en gerenoveerd.

Op korte termijn komt de volgende nieuwe huisvesting beschikbaar:

- Menso Alting school in Paterswolde zal per 1 januari 2015 over vernieuwbouw beschikken omdat de realisatie van multifunctionele accommodatie Paterswolde is vervallen.
- Centrum in Paterswolde wordt eveneens vernieuwd/gerenoveerd omdat de realisatie van multifunctionele accommodatie Paterswolde is vervallen. De huisvesting komt naar verwachting in 2017 beschikbaar.

Door minimaal onderhoud uit te voeren en vertraging van het integraal accommodatiebeleid is de aanleiding uit 2003 (‘sterk verouderde huisvesting’) nog steeds actueel. De onderhoudsstaat van scholen laat te wensen (zie ook paragraaf 2.5). Uit interviews blijkt dat het onder meer gaat om zaken als lekkages, verouderde stookketels, achterstallig schilderwerk, verouderde kozijnen, verouderde toiletgroepen en ontoereikende isolatie bijvoorbeeld door gebruik van stalen kozijnen. Sinds 2003 zijn twee generaties kinderen in nogal wat verouderde schoolgebouwen opgeleid (dit wordt ook in interviews aangegeven).

“De opgave is nog even groot zo niet groter” (bron: interviews).

Dertien scholen zijn momenteel nog in afwachting van opname in een nieuwe multifunctionele accommodatie (zie ook bijlage 2). Voor vijf van deze scholen wordt medio 2017 een afweging gemaakt of de realisatie van een multifunctionele accommodatie zal plaatsvinden (dit betreft twee extra multifunctionele accommodaties in Zuidlaren).
Voor de multifunctionele accommodatie Vries is momenteel niet duidelijk hoe het traject wordt vervolgd (zie ook bijlage 8). Het gaat hier onder meer om huisvesting van de bassischolen De Vijverstee en de Holtenhoek.

Nieuwe huisvesting

In die gevallen waar sprake is van nieuwbouw of renovatie zijn scholen en de schoolbesturen tevreden dat zij de oude gebouwen achter zich hebben gelaten (bron:

interviews). Ook bestaat in grote lijnen tevredenheid over de kwaliteit van de gebouwen. Daarbij wordt onder meer gewezen op de goede bouwkundige kwaliteit en de moderne goed geoutilleerde faciliteiten en voorzieningen. In het Borchkwartier wordt onder meer gewezen op de lichte lokalen, de kwaliteit van het nieuwe meubilair, de digitale schoolborden, het speellokaal en de sporthal die eenvoudig in twee ruime sportzalen kan worden gesplitst.[28] In Yders Hoes wordt gewezen op de integratie van de gymzaal, de goede kwaliteit van gebruikte materialen en de representativiteit van het gebouw. Het speelterrein voor kleuters voldoet aan de normen, maar is volgens betrokkenen uit het onderwijsveld te krap (bron: interviews).

In gesprekken met schoolbesturen en schooldirecties is ook sprake van een aantal zorgpunten. Deze worden in belangrijke mate onderschreven door andere bronnen. Op grond van de afbakening van dit onderzoek wordt hieronder vooral ingezoomd op de situatie bij de multifunctionele accommodaties Borchkwartier en Yders Hoes. Vier punten vallen bij uitstek op.

1 **De kwaliteit van het binnenklimaat, het beheer van de techniek voor ventilatie, verwarming en koeling, duurzaamheid en energieverbruik.**
   - Over het Borchkwartier wordt in interviews opgemerkt dat het gebouw "energie vreet" en daarmee ook een zware claim legt op de exploitatie. In extern onderzoek wordt dit beeld bevestigd. Het gebouw gebruikt zelfs méér energie dan gebouwen zonder toepassing van systemen voor warmte- en koudeopslag (WKO).[29]
   - Het reguleren van het klimaat vraagt veel inregeltijd en in de praktijk blijkt dat het om zeer ingewikkelde systemen gaat die veel kennis vragen van de gebruikers.
   - Zowel medewerkers, ouders als leerlingen van Borchkwartier klagen veelvuldig over droge ogen, hoofdpijn, te warme of juist te koude temperaturen (bron: interviews). Typerend is het voorbeeld van een kantoorruimte in Borchkwartier waar een kacheltje wordt bijgeplaatst omdat het centrale systeem niet goed werkt.

   Tijdens de voorbereidingsfase van de multifunctionele accommodatie Yders Hoes vindt een verkenning plaats naar ervaringen met klimaatsystemen elders in Nederland. Door leden van de projectgroep wordt een werkbezoek afgelegd bij een accommodatie in Leek waar goede ervaringen bestaan met een andersoortig systeem. Het verzoek van (onder meer) de school om een zelfde soort systeem in Yders Hoes toe te passen werd vanwege te hoge kosten niet opgevolgd (bron: interviews). Ook in Yders Hoes bestaan klachten over een benauwd en te warm binnenklimaat. De school kan in zeer beperkte mate het binnenklimaat zelf regelen.

---

[28] Zie ook: Paul Voogsgerd, Een trots gebouw met aantrekkingskracht op de leefomgeving, in*: Schooldomein*, september 2009, pp. 50-51 (artikel over de oplevering van het Borchkwartier).

[29] Zie ook: Pentha Rho, *Analyse beheer & exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014, p. 23.

Bijstelling van het systeem vindt centraal plaats en vraagt tussenkomst van de gemeente.

2 **Flexibiliteit van gebouwen om goed in te spelen op nieuwe eisen, ontwikkelingen en gebruiksdoelen.**

In het Borchkwartier is sprake van een onverwacht explosieve groei van het aantal leerlingen. In Yders Hoes en Zeijen is juist sprake van een sterke afname van het aantal leerlingen.[30] Dit heeft grote gevolgen voor het gebruik en de functionaliteit van het gebouw. Bij het Borchkwartier wordt aanvullend geïnvesteerd in de bouw van nieuwe ruimten. Eerst is voorzien in tijdelijke noodlokalen en momenteel wordt een nieuw gebouw (het Kindcentrum) voor de Menso Altingschool en Stichting Trias gerealiseerd naast de oorspronkelijke multifunctionele accommodatie. Dit betekent dat de huidige lokalen van de Menso Altingschool in het Borchkwartier vrijvallen voor de Ter Borch school. In september 2014 is wederom besloten tot extra maatregelen: drie tijdelijke lokalen in het nog te realiseren Zorgcentrum, twee tijdelijke lokalen aan de westkant van het Borchkwartier en het ombouwen van het techniekokaal tot leslokaal. (De discussie over ombouw van het techniekokaal tot leslokaal is nog gaande).
In Yders Hoes is door afnemende leerlingenaantallen (van circa 120 een aantal jaren geleden naar 55 nu) sprake van overcapaciteit. Daarnaast is– op verzoek van het schoolbestuur – ruimer gebouwd (50 m² extra). Dit drukt ook de exploitatie van het gebouw. De leegstaande lokalen worden niet verhuurd. Vanuit het onderwijsveld wordt aangegeven dat het gebouw zich niet goed leent voor andere doelen of functionaliteiten (bron: interviews).

> *"Als je vooruit had kunnen kijken, was het nooit zo gebouwd" (bron: interviews).*

In extern onderzoek wordt eveneens vastgesteld dat bouwkundige – waaronder installatietechnische – flexibiliteit in het kader van groei en krimp beperkt tot niet aanwezig is in de multifunctionele accommodaties.[31]

3 **Onveilige situaties.**

Met name de multifunctionele accommodatie Borchkwartier is niet berekend op het grote aantal mensen. In interviews illustreren vertegenwoordigers vanuit het onderwijsveld dat dit tot onveilige situaties kan leiden:

- Een steile en brede stenen trap moet op piekmomenten 500 kinderen verwerken. Er is veel toezicht nodig om ongelukken te voorkomen.
- De entree van de school is krap voor het grote aantal leerlingen en ouders die hiervan gebruik maken.
- Een toegangsdeur moet met klemmen worden vastgezet om te voorkomen dat deze met een harde klap dicht slaat. Hier is eveneens extra toezicht nodig.

---

[30] Zie ook: Pentha Rho, *Analyse beheer & exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014, p. 19.

[31] Pentha Rho, *Analyse beheer & exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014, p. 20.

- Door het wegvallen van de beheerder ontbreekt het aan fysieke beveiliging in het gebouw. Het gebouw is open en voor iedereen toegankelijk. Er is geen toezicht op bezoekers, iedereen kan binnen lopen.
- Er zijn onvoldoende mogelijkheden om ruimtes af te sluiten. De school plaatst nu zelf een fietsketting op één van de deuren om ongewenste bezoekers te weren uit schoolruimtes.
- Het schoolplein is te klein voor het huidige aantal kinderen – al voldoet de omvang strikt genomen wel aan de normen. De school neemt maatregelen om de hoeveelheid kinderen die tegelijkertijd buiten speelt te beperken.
- De verkeersveiligheid rond de school was en blijft een belangrijk issue. De gemeente heeft inmiddels verschillende maatregelen getroffen.

Bij Yders Hoes wordt gewezen op het schoolplein aan de zijkant van het gebouw. Betrokkenen ervaren dat de grasvelden na regen te nat zijn voor de klimtoestellen en daarmee onveilig. De gemeente heeft na signalen drainage aangebracht. Het schoolplein aan de voorzijde wordt door betrokkenen ervaren als kindonvriendelijk en na regen eveneens onveilig (bron: interviews).

4 **Het beheer van de accommodaties.**

Op basis van gemeentelijk beleid zijn alle gebruikers verantwoordelijk voor de exploitatie en het beheer van de multifunctionele accommodaties. Gestreefd wordt naar gebundeld beheer door één van de hoofdgebruikers of het aantrekken van een zelfstandig beheerder.[32] In de praktijk komt dit niet of onvoldoende van de grond.[33] Rond het Borchkwartier wordt in interviews wordt gewezen op negatieve gevolgen, zoals:

- Minder uren voor schoonmaak met gevolgen voor de hygiëne van het gebouw.
- Medewerkers van de school zijn nu belast met het verhelpen van allerlei ad hoc storingen, zoals toiletten die overstromen.
- Afname van fysieke beveiliging in het gebouw door het wegvallen van de beheerder.
- Optreden van achterstallig onderhoud dat voorheen door de beheerder werd opgepakt.

"De kosten van beheer werden steeds meer een strijdpunt. Nu is de situatie: 'ieder voor zich'. (...) De synergie is plots weg" (Bron: interviews).

In Yders Hoes gaat de huidige beheerder met pensioen. Gebruikers van de accommodatie zijn met de gemeente in overleg over de invulling van het beheer. De ervaringen tot nu toe leren dat de invulling van de beheerfunctie in onvoldoende mate exploitabel is (bron: interviews).

---

[32] Zie: Gemeente Tynaarlo, notitie Eigendom, Gebruik en Exploitatie van MFA's.

[33] Pentha Rho, *Analyse beheer & exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014.

Multifunctionele accommodatie Borchkwartier te Eelderwolde

Het Borchkwartier in Eelderwolde is sinds de zomer van 2009 de eerste multifunctionele accommodatie in de gemeente Tynaarlo. Deze accommodatie is gerealiseerd in de nieuwbouwwijk Ter Borch op de gemeentegrens met Groningen. Gebruikers zijn het kinderdagverblijf van de stichting Trias, openbare basisschool Ter Borch en de Christelijke basisschool Menso Altingschool. Daarnaast biedt de MFA ruimte aan een muziekschool, een verloskundige praktijk, kinderfysiotherapie en een logopediste. De accommodatie beschikt daarnaast een sportzaal (die opgedeeld kan worden in twee gymzalen) en verschillende ruimten voor multifunctioneel gebruik.

Vanaf de ingebruikname stijgt het aantal leerlingen in zeer grote mate. In 2010 is al sprake van ruimtegebrek. Om groei op te vangen worden tijdelijke noodgebouwen gerealiseerd. Ook wordt besloten dat één van de scholen (Menso Alting) en Stichting Trias in een nieuw gebouw worden geherhuisvest. Dit gebouw (Het Kindcentrum) wordt naast de oorspronkelijke accommodatie gerealiseerd. Basisschool Ter Borch neemt de vrijvallende lokalen van Menso Alting over in het oorspronkelijke Borchkwartier. In september 2014 wordt besloten tot aanvullende maatregelen:

- In het nieuwe Zorgcentrum krijgt de Menso Altingschool drie tijdelijke lokalen. Het Zorgcentrum wordt naast het Kindcentrum gerealiseerd.
- Voor basisschool Ter Borch worden twee tijdelijke lokalen gerealiseerd aan de westkant van het Borchkwartier. Ook wordt het techniekokaal definitief omgebouwd tot een leslokaal.

De kosten van de extra maatregelen bedragen € 854.000 (bron: website gemeente Tynaarlo).
Door de groei van het aantal leerlingen neemt ook de verkeersdrukte rond de school sterk toe. Nadat een kind zwaar gewond raakt in verkeer nemen ouders en de scholen het initiatief om tot aanpassingen te komen. Met de gemeente en omwonende wordt een verkeerscommissie ingesteld. Inmiddels heeft de gemeente verschillende verkeersveiligheidsmaatregelen getroffen.

3.2 Pedagogische en didactische eisen

Voor de multifunctionele accommodaties Borchkwartier en Yders Hoes zijn visies en plannen ontwikkeld voor het stimuleren van het pedagogische klimaat. Het ontwerp van de gebouwen is daarbij dienend aan het realiseren van deze ambities. Door veranderingen in de situatie (met name sterke toe- of juist afname van leerlingen) en gebrek aan uitvoeringskracht zijn deze visies niet of onvoldoende gerealiseerd.

Zo is in multifunctionele accommodatie Yders Hoes ingezet op het versterken van het pedagogisch klimaat door nauwe samenwerking tussen de school en de kinderopvangorganisatie. Een belangrijk aspect van de visie was gericht op het speelklimaat voor de onderbouw/ kleuters. In het bouwkundig ontwerp werd rekening gehouden met het faciliteren van deze visie. Zo zou een passend spel voor kleuters kunnen plaatsvinden zonder de oudere groepen in de bovenbouw te storen. Op een laat moment heeft een sleutelorganisatie voor het realiseren van deze visie (de kinderopvangorganisatie) zich echter teruggetrokken uit het voorbereidingstraject. Het ontwerp van het gebouw verkeerde toen in een dermate ver gevorderd stadium dat dit niet meer gewijzigd kon worden (bron: interviews).

In multifunctionele accommodatie Borchkwartier komt de visie op het pedagogisch klimaat onvoldoende uit de verf.

- Tijdens interviews wordt gewezen op een visietraject waaraan de twee basisscholen en welzijnsorganisatie Stichting Trias hebben deelgenomen. Partijen hadden ideeën voor het bundelen van krachten, onder meer voor het aanbieden van naschoolse activiteiten. In de praktijk blijft de samenwerking vooral beperkt tot operationele zaken (bron: interviews). Voorbeelden zijn de gezamenlijke viering van Sinterklaas, het delen van ruimten (zoals de keuken) en het afstemmen van roosters. Inhoudelijke samenwerking lukt wel bij een project rond de Kinderboekenweek.
- Door de groei van het aantal leerlingen wordt het techniekokaal noodgedwongen ingezet als extra lesruimte. Daarmee is een belangrijk onderdeel van de onderwijskundige visie vervallen.
- Er zijn leerpleinen beoogd in de gangen. Hier kunnen leerlingen zich terugtrekken zodat ook buiten het leslokaal kan worden gewerkt. Door de grote toename van het aantal leerlingen – daardoor grote verkeersstromen en geluidsoverlast in de gangen – lukt het niet om de leerpleinen te realiseren (bron: interviews).

Uit extern onderzoek blijkt eveneens dat de inhoudelijke samenwerking tussen gebruikers van de multifunctionele accommodaties niet van de grond komt.

> *"De wens om maximaal onafhankelijk te kunnen 'wonen' in een MFA is groter dan de wens om samen te 'wonen."*[34]

3.3 Bredere verbinding met dorp of wijk

De multifunctionele accommodaties dragen in onvoldoende mate bij aan functionele synergie tussen de diverse gebruikers onderling (zie ook hierboven in het licht van het pedagogische klimaat) en tussen het gebouw en de bredere wijk of de kern. Wel is sprake van een aantal goede voorbeelden:

- Gebruik c.q. verhuur van ruimtes ten behoeve van voorzieningen voor de wijk. In Ter Borch gaat het bijvoorbeeld om een verloskundige praktijk, een kinderfysiotherapeut en muziekschool.
- Intensief gebruik van sportvoorzieningen door sportverenigingen zoals in Borchkwartier en Yders Hoes.
- Openstelling van het schoolplein bij de Mariaschool en bij Yders Hoes om bij te dragen aan het speelaanbod in de wijk.

In interviews met partijen uit het onderwijsveld wordt gewezen op een gebrek aan regie op de onderlinge samenwerking:

- Overleg tussen partijen leidt tot interessante ideeën, visies en plannen. De uitvoering van plannen komt niet of onvoldoende van de grond.
- De waan van elke dag – zoals het inspelen de grote groei of juist afname van leerlingen– leidt af van het investeren in onderlinge samenwerking.

---

[34] Idem, p. 18.

– Er is onvoldoende ondersteuning voor het organiseren van samenwerking en gezamenlijke uitvoeringskracht. Scholen zijn in eerste instantie gericht op hun primaire taken.

Aanvankelijk bestond bij de gemeente de functie van wijkschoolcoördinator om de samenwerking te stimuleren. Deze functie is vanwege bezuinigingen vervallen.

> *"Het is nu niet mijn taak om samen met het dorp activiteiten te ontwikkelen. Mijn taak is dat de school goed draait en de ouders en leerlingen weer tevreden zijn."*
>
> *"Er is niemand die gezamenlijke zaken kan uitrollen. Daar is op bezuinigd door de gemeente."*
>
> *"De bredere wijkfunctie is min of meer toevallig ingevuld door de verhuur van ruimten. Daar zit geen visie achter: 'wat vraagt deze wijk?' 'Wat is nodig als ontmoetingsplaats?'" (bron: interviews).*

Uit extern onderzoek blijkt eveneens dat samenwerking onvoldoende is om extern goed aan te kunnen sluiten op de wijk of kern.

> *"De praktijk is dat bij geen van de ontwikkelde MFA's of in ontwikkeling zijnde MFA's een dergelijke samenwerking de realiteit is. De partijen bieden elk hun eigen (activiteiten)programma aan zonder inhoudelijke afstemming. De partijen geven aan dat een dergelijke samenwerking ook geen doel voor hun is."*[35]

[35] Pentha Rho, *Analyse beheer & exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014, p. 17.

Bijlage 1: Overzicht scholen en schoolbesturen

Primair onderwijs

Naam	Plaats	Schoolbestuur	Denominatie	Opmerkingen
Nevenvestiging OBS De Schuthoek	De Groeve	St. Baasis	Openbaar	
OBS De Ekkel	Eelde	St. Baasis	Openbaar	
OBS De Kooi	Eelde	St. Baasis	Openbaar	
OBS Dalton Eelde	Eelde	St. Baasis	Openbaar	
RKO Mariaschool	Eelde	Fidarda	Rooms-katholiek	
Dislocatie (dependance) CBS Menso Alting Borchkwartier	Eelderwolde	Conod	Christelijk	Vanaf schooljaar 2014/2015 gevestigd in het nabijgelegen Kindcentrum
OBS Ter Borch	Eelderwolde	St. Baasis	Openbaar	Was eerst OBS Paterswolde Noord
OBS Meester Crone	Oudemolen	St. Baasis	Openbaar	Gesloten per augustus 2013
CBS Menso Alting	Paterswolde	Conod	Christelijk	
OBS Centrum	Paterswolde	St. Baasis	Openbaar	
OBS Paterswolde noord	Paterswolde	St. Baasis	Openbaar	Overgegaan naar OBS Ter Borch in 2010
OBS Het Oelebred	Tynaarlo	St. Baasis	Openbaar	
CBS Holtenhoek	Vries	Conod	Christelijk	
OBS De Vijverstee	Vries	St. Baasis	Openbaar	
OBS de Duinstee	Yde	St. Baasis	Openbaar	
OBS Zeijen	Zeijen	St. Baasis	Openbaar	
Nevenvestiging OBS De Schuthoek	Zuidlaarderveen	St. Baasis	Openbaar	
CBS Jonglaren (Dalton)	Zuidlaren	Conod	Christelijk	
CBS De Tol	Zuidlaren	Conod	Christelijk	
CBS Het Stroomdal	Zuidlaren	Conod	Christelijk	
GBS De Lichtkring	Zuidlaren	VGPONN	Gereformeerd	
OBS De Schuthoek	Zuidlaren	St. Baasis	Openbaar	
OBS Schuilingsoord	Zuidlaren	St. Baasis	Openbaar	
OBS De Zuidwester	Zuidlaren	St. Baasis	Openbaar	

Voortgezet onderwijs (buiten de afbakening van dit onderzoek)

Naam	Plaats	Schoolbestuur
Zernike Junior college Zuidlaren	Zuidlaren	Zernike College
AOC Terra Eelde	Eelde	AOC

Bijlage 2: Planning Integraal accommodatiebeleid

Overzicht integrale accommodatieplannen per gebied

Vastgestelde IAB-plannen per gebied	Beoogde MFA's volgens IAB-plannen	Oorspronkelijke planning realisatie[36]	Actuele planning realisatie [37]	Geplande partijen/ functionaliteiten MFA (volgens IAB-plannen)	Actuele partijen/ functionaliteiten (na realisatie en/of herijking)
Eelde-Paterswolde (2005)	**(1) MFA Paterswolde**	2011	Vervallen[38]	Onder meer: – OBS Centrum – CBS Menso Altingschool – Welzijn	MFA is vervallen (zie Kadernota, 2012) In plaats daarvan: – Nieuwbouw OBC Centrum (2017) – Vernieuwbouw CBS Menso Alting (2015)
	(2) MFA Groote Veen	2013	2016	– OBS Dalton Eelde – RK Mariaschool – OBS Dalton Eelde fuseert met BOS de Kooi – bibliotheek – jongerenruimte – kinderopvang – twee sporthallen – dorpshuis	– OBS Dalton Eelde – RK Mariaschool – bibliotheek (met minder m² dan oorspronkelijk beoogd) – jongerenruimte – kinderopvang – twee sporthallen
	(3) MFA Spierveen	2015	2018	– OBS De Ekkel – Kinderopvang	– OBS De Ekkel/OBS de Kooi (fusieschool)

[36] Op basis van: Gemeente Tynaarlo, *Notitie Herijking Integraal Accommodatiebeleid, Geen kaartenhuis, maar háálbare kaart!*, december 2011, p. 10

[37] Op basis van: gemeente Tynaarlo, *A3 factsheet. Project: IAB-overall*, 31 augustus 2013, Gemeente Tynaarlo, *Notitie Herijking Integraal Accommodatiebeleid, Geen kaartenhuis, maar háálbare kaart!*, december 2011; Gemeente Tynaarlo, *Kadernota Integraal Accommodatiebeleid, IAB: een brug naar de toekomst!?!,* 18 september 2012.

[38] De tot dan toe gemaakte (voorbereidings)kosten (€ 320.000) zijn afgeboekt en gedekt uit de reserve Integraal Accommodatiebeleid (Jaarrekening 2013).

Vastgestelde IAB-plannen per gebied	Beoogde MFA's volgens IAB-plannen	Oorspronkelijke planning realisatie[36]	Actuele planning realisatie [37]	Geplande partijen/ functionaliteiten MFA (volgens IAB-plannen)	Actuele partijen/ functionaliteiten (na realisatie en/of herijking)
				– gymzaal	– kinderopvang – gymzaal
Zuidlaren (2007)	**(4) MFA Centrum Zuidlaren**	2014	2018	– CBS Jonglaren – OBS de Schuthoek – kinderopvang 4 t/m 12 jaar – gymzaal Zo mogelijk ook andere functies:[39] – sociaal cultureel werk/ brede welzijnsinstelling, – muziekschool – jeugdactiviteitencentrum Aandachtspunt is het inpassen van:[40] – ontmoetingsruimte ouderen – oefenruimten muziek/toneel – brede verenigingsleven	– CBS Jonglaren – OBS De Schuthoek – jongerenruimte – gymzaal – peuterspeelzaal

[39] Gemeente Tynaarlo, Integraal accommodatieplan Zuidlaren, 2007 (definitief), p. 19.

[40] Idem, p. 20.

Vastgestelde IAB-plannen per gebied	Beoogde MFA's volgens IAB-plannen	Oorspronkelijke planning realisatie[36]	Actuele planning realisatie [37]	Geplande partijen/ functionaliteiten MFA (volgens IAB-plannen)	Actuele partijen/ functionaliteiten (na realisatie en/of herijking)
	(5) MFA Westlaren en (6) MFA Zuid-Es/Schuilingsoord	Nog niet gepland [41]	afweging omstreeks 2017	In ieder geval de volgende scholen: – GBS De Lichtkring – CBS de Tol – OBS Schuilingsoord – CBS Stroomdal – OBS Zuidwester	afweging in 2017 Mogelijkheid is ook dat één in plaats van twee multifunctionele accommodaties wordt gerealiseerd voor beide gebieden.
Vries (2008)	**(7) MFA Vries**	2013 Datum is tussentijds opgeschoven naar 2014 vanwege vertraging van wijk-ontwikkeling De Bronnen	2017[42]	– OBS De Vijverstee – CBS De Holtenhoek – buitenschoolse opvang – welzijnsactiviteiten – bibliotheek – jongerenruimte – gymzaal	– OBS De Vijverstee – CBS De Holtenhoek – buitenschoolse opvang – jongerenruimte (afhankelijk van uitkomsten dorpshuizenonderzoek) – gymzaal (waarschijnlijk ingepast in nabijgelegen sporthal De Kamp)
Yde-de Punt (2007)	**(8)MFA Yders Hoes**	2010	2013 (gerealiseerd)	– OBS de Duinstee – dorpshuis – gymzaal – digitaal servicepunt bibliotheek	– OBS de Duinstee – dorpshuis – gymzaal

[41] Definitieve afweging voor realisatie is voorzien omstreeks 2017. Bron: Integraal Accommodatieplan Zuidlaren, 2007 (definitief).

[42] Bron: Gemeente Tynaarlo, Jaarverslag 2013: oplevering wordt voorzien "Eind 1e kwartaal 2017" (Eerder was opleving voorzien in 2016). Of realisatie van de accommodatie plaatsvindt, is afhankelijk van de partners. De raad heeft in 2014 definitief gekozen voor een andere locatie voor de bouw van de accommodatie dan de partners wenselijk achten (raadsbesluit 7 januari 2014).

Vastgestelde IAB-plannen per gebied	Beoogde MFA's volgens IAB-plannen	Oorspronkelijke planning realisatie[36]	Actuele planning realisatie [37]	Geplande partijen/ functionaliteiten MFA (volgens IAB-plannen)	Actuele partijen/ functionaliteiten (na realisatie en/of herijking)
				– kinderopvang (kinderdagverblijf / buitenschoolse opvang)	
Zeijen (2008)	**(9)MFA Zeijen**	2010	2014 (gerealiseerd)	– OBS Zeijen – Gymzaal – kleedaccommodatie Mogelijke uitbreiding:[43] – kantine voetbalclub/ dorpshuis – verplaatsing/wisseling voetbalveld	– OBS Zeijen – gymzaal – dorpshuis – sportvereniging – jeugdsoos – bibliotheek
De Groeve, Zuidlaarder-veen en Oudemolen (2009)	**(10) MFA Oudemolen**	2013	Geen realisatie door daling leerlingen-aantallen	– OBS Meester Crone – Gymzaal c.q. dorpshuis	n.v.t / geen realisatie door daling leerlingenaantallen OBS Meester Crone is in 2013 gesloten
Tynaarlo	**(11) MFA Tynaarlo**	Bij vaststelling van de Kadernota (2012) heeft de raad de opdracht gegeven om MFA Tynaarlo in het integraal accommodatiebeleid te nemen. Actualisatie van de beoogde MFA door het college, 12maart 2013: – OBS Oelebred, gymzaal, kinderopvang, jeugdsoos (geen extra ruimte, meenemen binnen andere functies)'; – dorpshuis elders in het dorp onderbrengen; – SV Tynaarlo gaat mee met nieuwbouw van VAKO in Vries of privatisering van huidige sportlocatie; – oplevering in 2018.			

Nota Bene:

– De eerste multifunctionele accommodatie Borchkwartier in Eelderwolde (gerealiseerd in 2009) valt strikt genomen buiten het integraal accommodatiebeleid. Ontwikkeling van deze locatie vond plaats in relatie tot de realisatie van de nieuwe woonwijk Ter Borch.

[43] Gemeente Tynaarlo, *Integraal accommodatieplan Zeijen*, november 2007, p. 18.

Actuele situatie per school

Naam school	Plaats	(Beoogde) situatie	Realisatie/ planning
Nevenvestiging OBS De Schuthoek	De Groeve	Geen veranderingen	n.v.t
OBS De Ekkel	Eelde	Naar MFA Spierveen	2018 (planning)
OBS De Kooi	Eelde	Naar MFA Spierveen	2018 (planning)
OBS Dalton Eelde	Eelde	Naar MFA Groote Veen	2016 (planning)
RKO Mariaschool	Eelde	– Naar MFA Groote Veen – Sinds 18 november 2013 tijdelijke huisvesting	2016 (planning)
Dislocatie (dependance) CBS Menso Alting	Eelderwolde	In MFA Borchkwartier	– In MFA Borchkwartier sinds 2009. – In 2014 met TRIAS naar nieuw gebouw (Kindcentrum)naast MFA Borchkwartier vanwege grote groei aantal leerlingen in 2014 (OBS Ter Borch blijft in Borchkwartier)
OBS Ter Borch	Eelderwolde	In MFA Borchkwartier	Sinds 2009
OBS Meester Crone	Oudemolen	– MFA Oudemolen vervallen – School gesloten per augustus 2013	School gesloten per augustus 2013
CBS Menso Alting	Paterswolde	– Realisatie MFA Paterswolde is vervallen – Vernieuwbouw[44]	per 1 januari 2015 in nieuw gebouw (vernieuwbouw, school zit in pand met provinciale monument status)
OBS Centrum	Paterswolde	– Realisatie MFA Paterswolde is vervallen – Renovatie/ nieuwbouw	Oplevering renovatie/nieuwbouw 2017 (planning)
OBS Paterswolde noord	Paterswolde	Overgegaan naar OBS Ter Borch in 2009	In MFA Ter Borch – geen veranderingen
OBS Het Oelebred	Tynaarlo	Nog geen helderheid over toekomst (in afwachting vaststelling integraal accomodatieplan Tynaarlo)	Projectcontract in concept gereed; zal tezamen met aanvraag voor benodigde krediet binnenkort aan college en raad voorgelegd worden. O.b.v. benodigde ontwikkel- en realisatietijd (ca. 4 jaar) wordt verwacht dat de nieuwbouw medio 2018 gereed zal zijn.

[44] Vernieuwbouw: gebouw met provinciale monumentenstatus wordt aan de binnenzijde als het ware volledig nieuw gebouwd met behoud van de monumentale buitenzijde.

Naam school	Plaats	(Beoogde) situatie	Realisatie/ planning
CBS Holtenhoek	Vries	Naar MFA Vries	2016 (planning)
OBS De Vijverstee	Vries	Naar MFA Vries	2016 (planning)
OBS de Duinstee	Yde	In MFA Yder Hoes	Sinds 2013
OBS Zeijen	Zeijen	Naar MFA Zeijen	Sinds 2014 (in gebruik genomen)
Nevenvestiging De Schuthoek	Zuidlaarderveen	Geen veranderingen	n.v.t
CBS Jonglaren (Dalton)	Zuidlaren	Naar MFA Centrum Zuidlaren.	2018 (planning)
CBS De Tol	Zuidlaren	Nog geen helderheid over toekomst	Afweging over 2 extra MFA's in Zuidlaren moet nog plaatsvinden omstreeks 2017 (planning)
CBS Het Stroomdal	Zuidlaren	– Nog geen helderheid over toekomst – In 2012 deels verbouw/gerenoveerd	Afweging over 2 extra MFA's in Zuidlaren moet nog plaatsvinden omstreeks 2017 (planning)
GBS De Lichtkring	Zuidlaren	Nog geen helderheid over toekomst	Afweging over 2 extra MFA's in Zuidlaren moet nog plaatsvinden omstreeks 2017 (planning)
OBS De Schuthoek	Zuidlaren	Naar MFA Centrum Zuidlaren	2018 (planning)
OBS Schuilingsoord	Zuidlaren	Nog geen helderheid over toekomst	Afweging over 2 extra MFA's in Zuidlaren moet nog plaatsvinden omstreeks 2017 (planning)
OBS De Zuidwester	Zuidlaren	– Nog geen helderheid over toekomst – In 2012 deels verbouwd/ gerenoveerd	Afweging over 2 extra MFA's in Zuidlaren moet nog plaatsvinden omstreeks 2017 (planning)

Bijlage 3: Verklaring vertraging en budgetoverschrijding

Bron: Gemeente Tynaarlo, *Notitie Herijking Integraal Accommodatiebeleid, Geen kaartenhuis, maar háálbare kaart!*, december 2011.

Multifunctionele accommodatie	Oorzaken
MFA Paterswolde	– Verplaatsing naar andere locatie door tegenvallende woningmarktsituatie. – Discussie over meerdere onderwijsdenominaties onder één dak. De monumentenstatus van het pand CBS Menso Alting maakt dit pand minder eenvoudig verkoopbaar. – Lobby voor behoud van Ons Dorpshuis, herhuisvestingskosten culturele organisaties leidt tot plan voor cultuurverzamelgebouw in monumentale pand Menso Alting, – Afwikkeling lening van 't Punthoes (bibliotheek). – Uitgaan van te lage normbedragen voor onderwijshuisvesting ('minimaal wettelijk vereiste kwaliteit') en enkel de bouwkosten (school, fietsenstalling, schoolplein et cetera), in plaats van hogere kwaliteitsnormen voor multifunctionele accommodaties en stichtingskosten (inclusief grondkosten, directiekosten, terreininrichting et cetera). – Stichtingskostenberekening is ten onrechte gebaseerd op realisatie van één nieuwe school. MFA Paterswolde bevat echter niet één school van 12 groepen, maar twee afzonderlijke scholen met ieder 6 groepen. – Verkeerde berekening van BTW-terugvordering.
MFA Vries	– Vertraging van ontwikkeling nieuwbouwwijk De Bronnen. – Bijstelling aantal woningen De Bronnen van 550 naar 300 met gevolgen voor instroom van leerlingen en omvang onderwijsvoorzieningen. – Beperkt aantal participerende partijen (alleen de buitenschoolse opvang). – Nader onderzoek naar locatie(on)mogelijkheden. – Opvangen van bezuinigingen door de bibliotheek op bestaande huisvesting in MFA Vries.
MFA Centrum Zuidlaren	– Vertraging door locatiestudie en onderzoek naar haalbaarheid in combinatie met verschillende voorzieningen op het Aqualaren-terrein (leszwemmen, doelgroepenuren, zwemvereniging). – Onderzoek naar haalbaarheid om welzijn en culturele activiteiten onder te brengen op het Lentisterrein. Dit kan gevolgen hebben voor het programma van de MFA Zuidlaren.
MFA Oudemolen	Forse daling van leerlingenaantal tot mogelijk onder de instandhoudingsgrens.
MFA Yders Hoes te Yde	Terugtrekken van de kinderopvangorganisatie in de fase van het definitief ontwerp en door noodzakelijke onderzoeken op gebied van

Multifunctionele accommodatie	Oorzaken
	archeologie en flora en fauna
MFA Zeijen	– Gepoogd is de architect eerder te laten participeren , dit heeft niet tot het gewenste resultaat geleid. – Sportkantine en ruimte voor welzijnsactiviteiten waren niet in het plan voorzien terwijl beide voorzieningen wél in de MFA-ontwikkeling participeren.

Bijlage 4: Financiële ontwikkeling integraal accommodatiebeleid

Totaaloverzicht: voorgenomen/ geplande investeringen

Financiële ontwikkeling integraal accommodatiebeleid	Stand IAB-plannen Oktober 2008	Stand IAB-plannen September 2010	Stand IAB plannen April 2011	Adviesscenario Kadernota (versobering) September 2012	Stand IAB plannen Augustus 2013	Stand IAB plannen Actuele situatie
Totale investering	€ 40.482.141	€ 42.715.061	€50.904.921	€ 43.275.386	€ 45.598.907	Binnen de gemeente Tynaarlo is een actuele stand beschikbaar (de zogenoemde 'factsheet IAB-overall'). Deze maakt onderdeel uit van de projectrapportage. De actuele gegevens zijn nog niet geaccordeerd door het college en om die reden niet beschikbaar voor dit onderzoek (bron: ambtelijke organisatie, e-mail d.d. 23 september 2014).
Maximale structurele kapitaallast	**€3.036.161**	**€ 2.937.454**	**€3.140.273**	**€ 2.601.353**	**€2.782.093**	
Structurele exploitatielasten	Niet berekend	Niet berekend	Niet berekend	€ 8.338	-/- € 59.279	
Structurele kosten aflossing 't Punthoes	Niet berekend	Niet berekend	Niet berekend	€ 92.435	€ 92.435	
Totale structurele lasten	**€3.036.161**	**€ 2.937.454**	**€3.140.273**	**€ 2.702.126**	**€ 2.815.249**	
Structurele dekking in exploitatie	Niet meegenomen	€ 1.666.289	€1.655.575	€ 1.594.211	€ 1.693.341	
Structurele dekking uit verkoopopbrengsten	Niet berekend	€ 417.050	€219.650	€ 184.300	€122.600	
Saldo	**-/- € 1.394.568**	**-/-€ 854.115**	**-/ -€ 1.265.048**	**-/- € 923.614**	**-/-€ 999.308**	
IAB-reserve uitgeput per (jaar)	Niet berekend	2032	2028	2043	2034	
Structureel tekort na uitputting reserve	Niet berekend	€ 115.000	€ 703.000	Geen	€392.280	

Bronnen:

- Jaar 2008: Kadernota 2012 (p. 15)
- Jaar 2010: Herijkingsnota 2011 (p. 20)
- Jaar 2011: Herijkingsnota (p. 20) en Kadernota 2012 (p. 22).
- Jaar 2012: Kadernota 2012 (adviesscenario, p. 43)
- Jaar 2013: Gemeente Tynaarlo, *A3-factsheet: Project IAB-overall*, 31 augustus 2013.

Verschillende ambities zijn niet verwerkt, zoals: realisatie van een eventuele tweede en derde MFA in Zuidlaren en exploitatielasten van de MFA's. Vanaf 2013 is de realisatie van een MFA in Tynaarlo meegenomen in de opstelling (€ 2.825.280).

Geraamde en gerealiseerde investeringen

Op verzoek van de rekenkamercommissie heeft de ambtelijke organisatie een overzicht aangeleverd met de gedane investeringen: per IAB-project is aangegeven welke investeringen tot heden zijn gedaan.

In vergelijking met de raming van 31 augustus 2013 (€ 45.598.907) blijkt dat momenteel circa 15% van de investeringen feitelijk is gedaan (€ 6.894.471).[45]

> Dit omvat de investeringen in de reeds gerealiseerde accommodaties MFA Yders Hoes en MFA Zeijen.
>
> De vergelijking is exclusief de investeringen voor verhuizing van de Mariaschool (€ 58.104), sporthal De Kamp (€ 280.000) en kleedaccommodaties voor SV Yde (bedrag niet bekend bij de onderzoekers). Indien deze bedragen worden meegenomen in de analyse zal de gedane investering uitkomen op circa 16 á 17% van de raming uit augustus 2013.

Een precisering van deze gegevens is op verzoek van de ambtelijke organisatie niet opgenomen in deze rapportage. Dit in verband met trajecten voor aanbesteding van huisvestingsprojecten. Openbare informatie over projectbudgetten kan het verloop van de aanbesteding strajecten verstoren.

---

[45] Volgens opgave door de ambtelijke organisatie d.d 23 september 2014 (via e-mail aan de onderzoekers).

Bijlage 5: Onderwijshuisvestingsprogramma 2014

Voorbeelden van toegekende huisvestingsvoorzieningen

School	Voorziening	Kostenraming inclusief BTW en 2% index
Christelijke basisschool de Tol	Partieel herstel schoolplein	€ 5.100
Openbare basisschool Centrum	Vervangende nieuwbouw	Meegenomen in budget hertijking integraal accommodatiebeleid
Openbare basisschool ter Borch	Eerste inrichting meubilaire 22ste groep	€ 14.158
Gereformeerde basisschool Lichtkring	Vervanging stalen gevelkozijnen en partiële vervanging houten buitenkozijnen	€ 30.000 en € 10.200

Bron: Huisvestingsprogramma 2014.

Voorbeelden van geweigerde huisvestingsvoorzieningen

School	Voorziening	Verantwoording
Alle christelijke basisscholen	Aanpassen brandmeldinstallaties	Er is niet gebleken uit wet- en regelgegeven dat regels zijn aangescherpt. Verantwoordelijkheid schoolbestuur
Openbare basisschool de Ekkel	Bouwkundig onderhoud	Gebleken is dat sprake is van achterstallig onderhoud. Verantwoordelijkheid schoolbestuur. Schilderwerk is geen voorziening gin de huisvesting.
Openbare basisschool Centrum	Toiletvloer kleuters vervangen.	Geen voorziening in de huisvesting. Verantwoordelijkheid schoolbestuur.

Bron: Huisvestingsprogramma 2014.

Bijlage 6: Risico-analyse Integraal Accommodatiebeleid

Risico	Kans in %	Risico-omvang (€)	Som (€)	Beheersingsmaatregel
Hogere stichtings/bouwkosten dan geraamd	70%	900.000	630.000	– Berekeningen beoordeeld door bouwkunde – Regelmatige rapportage via factsheets zowel overall als per project grip houden en tijdig bijsturen – Opnamen van onvoorzien in de ramingen (niet altijd expliciet, ca 5% in enkele ramingen) – Contract afspraken en taakstellende budgetten – Uitgangspunten m2, normen, BTW etc met advies van derden opgenomen – (Deels) op te vangen in reserve MFA met nadeel dat reserve eerder is uitgeput
Lagere opbrengsten ontwikkeling bestaande locaties nodig voor dekking van toekomstige kapitaallasten	30%	150.000	45.000	De verwachte opbrengsten worden per 3 x jaar beoordeeld. Waarbij ontwikkelingen in de markt worden meegenomen.
Vertraging in nieuwbouw kan leiden tot noodzakelijke kosten (groot)onderhoud bestaande locaties	30%	300.000	90.000	– (Deels) op te vangen in reserve MFA. Ook kunnen mogelijke toekomstige voordelen gebouwen-onderhoud als buffer in reserve worden toegevoegd – IAB is in uitvoering wat bedrag aan risico verkleind
Overdracht dorpshuizen De Pan en De Ludinge	70%	250.000	175.000	Opstarten acties rondom overdracht dorpshuizen gepland in 2016
Beheer en exploitatie behaalt tekorten die door gemeente moeten worden aangevuld	30%	150.000	45.000	– EGE als basis onder goede afspraken – Resultaten onderzoek naar beheer en exploitatie van MFA's betrekken

Bron: Programmabegroting 2014, p. 29 en 30 (zie ook p. 24 van de Programmabegroting).

Bijlage 7: Middelen voor onderwijshuisvesting uit het gemeentefonds

Middelen die de gemeente ontvangt

De gemeente ontvangt jaarlijks via de algemene uitkering uit het gemeentefonds middelen om invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen voor onderwijshuisvesting. Deze middelen zijn niet geoormerkt. Wel kan de omvang van deze middelen voor onderwijshuisvesting worden geschat (onderstaande tabel).

Jaar	Onderwijshuisvesting praktijkonderwijs, (Voortgezet)speciaal onderwijs	Onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs	Onderwijshuisvesting primair onderwijs	Totale uitkering onderwijshuisvesting
2011	€ 85.058	€ 201.410	€ 1.466.642	**€ 1.753.111**
2012	€ 60.231	€ 188.573	€ 1.417.734	**€ 1.666.538**
2013	€ 58.199	€ 185.993	€ 1.353.584	**€ 1.597.777**
2014	€ 60.800	€ 199.650	€ 1.423.734	**€ 1.684.183**

Bron: berekening door de PO-Raad. De ambtelijke organisatie herkent het beeld uit deze tabel (e-mail aan de onderzoekers van 12 juni 2014).

Feitelijke besteding van de middelen

Op verzoek van de rekenkamercommissie heeft de ambtelijke organisatie in beeld gebracht welk deel van deze middelen feitelijk is besteed aan onderwijshuisvesting.

Jaar	Totale uitkering gemeentefonds voor onderwijshuisvesting	Feitelijke besteding aan onderwijshuisvesting (rekeningbasis)
2011	€ 1.753.111	€ 1.701.022
2012	€ 1.666.538	€ 1.769.096
2013	€ 1.597.777	€ 2.047.529
2014	€ 1.684.183	€ 1.558.978
Totaal:	**€ 6.701.609**	**€ 7.076.625**

Bron: de feitelijke besteding is in kaart gebracht door de ambtelijke organisatie (e-mail d.d. 23 september 2014 aan de onderzoekers)

Gemeente Tynaarlo geeft over de periode 2011-2014 circa 5% meer uit aan onderwijshuisvesting dan zij via het gemeentefonds aan (ongeoormerkte) middelen ontvangt. In 2014 geeft de gemeente overigens 8% minder uit dan zij uit het gemeentefonds ontvangt.

Deze informatie is voor raadsleden (maar ook voor externe partijen zoals schoolbesturen) niet eenvoudig terug te vinden binnen de bestaande informatievoorziening. De ambtelijke organisatie onderschrijft dit.

Bijlage 8: Historische schets MFA Vries

Datum	Gebeurtenis	Bron
19 augustus 2008	**Integraal Accomodatiebeleidsplan** Het Integraal Accommodatiebeleidsplan voor Vries is door de Raad vastgesteld.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
juni 2009	**Globaal ontwikkelingskader** De MFA krijgt een 'trekkers-functie' met een ligging midden in de nieuwe wijk.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
16 februari 2010	**Collegebesluit Zoekgebied MFA Vries** Het College geeft aan dat er meer draagvlak bestaat voor het plaatsen van de MFA op of nabij het sportcomplex van Vries.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
voorjaar 2010	**MFA Locatieonderzoek** Verschillende zijn nader onderzocht en bestempeld als potentieel keuzegebied.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
15 juni 2010	**Voorbereiding- en ontwerpkrediet MFA Vries** De Raad stelt het benodigde voorbereiding- en ontwerpkrediet van 1,3 miljoen beschikbaar.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
13 juli 2010	**MFA Voorkeursgebied** Het College wijst het 3e en 4e speelveld van VAKO en het noordelijk plangebied van De Bronnen aan als voorkeursgebied.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
30 november 2010	**MFA Locatiekeuze** Het College acht het perceel De Bronnen/ 'ten zuiden van de sportvelden' de 'meest geschikte' keuze.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
12 juli 2011	– Het Integraal Plan van Eisen MFA Vries wordt ten behoeve van Locatieonderzoek vastgesteld. – De participanten gaan uit van een huisvesting voor een dorpshuis, een jongeren ruimte, een bibliotheek, een gymzaal, Buitenschoolse opvang SKID, OBS Vijverstee en CBS Holtenhoek.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
april 2011 – december 2012	**Herijking IAB** MFA projecten Groote Veen en Paterswolde dreigen financieel uit de pas te lopen. MFA- projecten worden (op twee na) 'on-hold' gezet.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
6 november 2012	**Kadernota IAB** De Raad stelt de kadernota IAB vast.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
19 september 2013	**Brief aan de Raad: in gesprek over Vries** Het College omschrijft per brief zorgen over de vergrijzing en krimp in het dorp Vries. Hierdoor staan de voorzieningen in het dorp onder druk. Het College wil een go/ no go moment voor MFA Vries en met de Raad in gesprek over dit thema.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013* *Brief aan Raad in gesprek over Vries, 19 september 2013*
24 september 2013	**Collegebesluit: Plan van Eisen MFA Vries** Het College heeft het B&W voorstel over het Integraal Programma va Eisen van MFA Vries aangehouden. In beeld moet worden gebracht wat de consequenties zijn van uitstel van het project.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013*
4 november 2013	**Initiatiefvoorstel Leefbaar Tynaarlo Brede School in Vries** Gevraagd wordt een definitief besluit te nemen de brede school te realiseren op de huidige locatie van OBS De Vijverstee/ De Fledders.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013* *Raadsagenda voor*

Datum	Gebeurtenis	Bron
		vergadering brede school in Vries d.d. 12-11-2013, 4 november 2013
12 november 2013	**Raadsbesluit brede school** De Raad besluit de brede school te realiseren in MFA Vries op de huidige locatie van OBS De Vijverstee/ De Fledders.	*Aanvullende Memo PVE MFA Vries, 1 oktober 2013* *Gemeente Tynaarlo, Raadsbesluit Brede School, 12 november 2013*
20 november 2013	**College reactie op Raadsbesluit d.d. 12-11-2013** Het College legt in deze brief de vervolgstappen uit en benadrukt het belang van participatie van de belangengroepen in het proces. Een interactief proces zou bijdragen aan het draagvlak voor de te realiseren MFA op de besloten locatie De Vijverstee/ De Fledders.	*College reactie op Raadsbesluit d.d. 12-11-2013, 20 november 2013*
21 november 2013	**Reactie Stichting Baasis op locatiekeuze MFA Vries** Stichting Baasis geeft per brief aan grote meerwaarde t.b.v. kwalitatief onderwijs te zien in de bouw van de MFA op locatie De Bronnen/ 'ten zuiden van de sportvelden'.	*Brief Locatiekeuze MFA Vries, 21 november 2013*
22 november 2013	Fractie Leefbaar Tynaarlo reageert op een brief van het College d.d. 20-11-2013 Het College wekt bij deze fractie de indruk dat zij het raadsbesluit niet wil uitvoeren.	*Brief fractie Leefbaar Tynaarlo reactie op collegereactie op raadsbesluit d.d. 12-11-2013, 22 november 2013*
26 november 2013	– Het College legt per brief uit dat het College het raadsbesluit van 12-11-2013 niet naast zich neer zal leggen. – De brief d.d. 20-11-2013 had volgens het College een verkeerde indruk gewekt. – Het College heeft de locatie 'De Bronnen/ 'ten zuiden van de sportvelden' on-hold gezet en zegt toe de financiële consequenties van het Raadsbesluit op 17 december 2013 te presenteren.	*Brief toelichting op brief aan Raad d.d. 20-11-2013, 26 november 2013* *Brief schoolaccommodatie Vries, 26 november 2013*
29 november 2013	Fractie Leefbaar Tynaarlo verzoekt het college: – een open gesprek tussen alle belanghebbenden te organiseren, – de projectgroep zo spoedig mogelijk bijeen te brengen, – het projectcontract zo spoedig mogelijk te actualiseren, – de inwoners van de gemeente Tynaarlo te inspireren goede ideeën aan te dragen, – de uitkomsten van de hierboven genoemde verzoeken op 17 december gelijktijdig met de financiële onderbouwing te presenteren.	*Brief schoolaccommodatie Vries, 26 november 2013*
12 december 2013	**Memo Collegevoorstel - Locatieonderzoek MFA Vries** Het onderzoek legt uiteen welke locatie: – meest praktisch is voor de hoofdgebruikers; – snelst te realiseren is; – meest optimaal inpasbaar is.	*Memo Collegevoorstel Locatieonderzoek MFA Vries, 12 december 2013*
17 december 2013	**Presentatie locatieonderzoek en standpunt College**	*Locatieonderzoek en*

Datum	Gebeurtenis	Bron
	– Het College stelt voor de locatie 'De Bronnen'/ten zuiden van de sportvelden' als 'beste' locatie te beschouwen. – Het College vraagt de Raad het besluit van 12-11-2013 in te trekken.	*standpunt College, 17 december 2013*
20 december 2013	**Zienswijze College Locatiekeuze MFA Vries** Het College geeft aan het principebesluit van de Raad te respecteren.	*Brief zienswijze locatiekeuze MFA Vries, 20 december 2013*
7 januari 2014	De raad bekrachtigt de locatiekeuze voor MFA Vries definitief op OBS De Vijverstee/ De Fledders.	*Brief aan College Toekomstige visie en draagvlak MFA Vries: Werk samen en zoek verbinding, 04-03-2014*
17 februari 2014	De bestuurders van CONOD, SKID kinderopvang en Stichting Baasis vragen het College wederom met de bestuurders en de bevolking van Vries in gesprek te gaan over de locatiekeuze van MFA Vries. Ontevredenheid bestaat over locatiekeuze OBS De Vijverstee / De Fledders.	*Brief aan College Toekomstige visie en draagvlak MFA Vries: Werk samen en zoek verbinding, 17-02-2014*
4 maart 2014	**Collegereactie op gezamenlijke brief d.d. 17-02-2014** – Het College begrijpt en toont begrip voor de standpunten van de bestuurders van CONOD, SKID kinderopvang en Stichting Baasis. – Het College beschouwt de brief van de bestuurders vooral gericht tot de fracties aangezien de raad het locatiekeuzebesluit voor OBS Vijverstee / De Fledders van 12 november 2013 nogmaals op 7 januari 2014 heeft bekrachtigd.	*Brief Collegereactie op gezamenlijke brief t.a.v. Locatiekeuze MFA Vries, 04-03-2014*
7 april 2014	De bestuurders van CONOD, SKID kinderopvang en Stichting Baasis willen wederom in gesprek met het College en vragen het College op korte termijn een overleg te plannen over de locatiekeuze voor MFA Vries.	*Brief locatiekeuze MFA Vries, 7 april 2014*

Bijlage 9: Advies Onderwijsraad en brief staatssecretaris

Adviezen van de Onderwijsraad (2013)

Advies

Beperk het aantal kleine scholen: grotere en goed bereikbare scholen met waarborgen voor basale pluriformiteit.

Aanbevelingen

1 Herzie de opheffingsnormen en bekostiging:
- verhoog de minimum opheffingsnorm in het primair onderwijs;
- vervang de kleinescholentoeslag door dunbevolktheidstoeslag.

2 Steun experimentele initiatieven van scholen:
- geef scholen de ruimte voor experimenteren;
- sta regionale verdeling van wettelijk verplicht onderwijsaanbod toe.

3 Zorg dat scholen samen een goed aanbod kunnen reorganiseren:
- stimuleer scholen om regionaal samen te werken;
- pas de voorwaarden voor fusie, omzetting, kleur verschieten en verplaatsing aan;
- vereenvoudig het toezicht op de samenwerkingsschool.

Volgens de Onderwijsraad hebben gemeenten moeite met het organiseren van regionale samenwerking voor een regionale aanpak (p. 12/13). Maar ook bij schoolbesturen ontbreekt het volgens de Onderwijsraad vaak aan bestuurskracht om met regionale partijen tot oplossingen te komen (p. 36).
Bron: Onderwijsraad, *Grenzen aan kleine scholen, Sterk en pluriform onderwijs in tijden van krimp*, Advies, 14 februari 2013.

Brief van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer (2013)

Geconstateerde belemmeringen in samenwerking:
- De fusietoets bemoeilijkt samenvoeging van scholen.
- Te strakke regelgeving voor het vormen van samenwerkingsscholen.
- Te weinig ruimte voor experimenten.
- Perverse bekostigingsprikkel om klein te blijven.
- Risico van afnemende diversiteit is rem voor samenwerking.

De rijksoverheid wil de volgende ondersteuning bieden:
- Aanpassen van de fusietoets.
- Belemmeringen wegnemen bij het vormen van een samenwerkingsschool.
- Stimuleren van een regionale aanpak en bevorderen van regie en samenwerking. Hierbij wordt opgemerkt dat regie eenduidig moet worden belegd bij een onderwijsautoriteit, een samenwerkingsverband, een gemeente of een provincie).
- Inrichting van een landelijk steunpuntleerlingendaling.
- Vorming van een nieuw bekostigingsstelsel door aanpassen van de kleinescholentoeslag.
- Experimenten mogelijk te maken met geleidelijke vormen van fusie in het primair onderwijs en het vormen van integrale kindcentra.
- Aanscherping van toezicht op kleine scholen.

Bron: Brief van staatssecretaris Dekker (OCW) aan de Tweede Kamer over de Beleidsvisie leerlingendaling in primair en voortgezet onderwijs, 29 mei 2013.

Bijlage 10: Bronnen

Schriftelijke bronnen

Titelbeschrijving
Gemeente Tynaarlo, Collegeprogramma 2012-2014: *Samen investeren in de toekomst*, 2012.
Gemeente Tynaarlo, *A3 Factsheet Project Integraal Accommodatiebeleid Overall*, 31 augustus 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Projectrapportage MFA Groote Veen*, 31 december 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Projectrapportage MFA Yde*, 31 december 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Projectrapportage MFA Zeijen*, januari 2014
Gemeente Tynaarlo, *Lijst met scholen in Tynaarlo*, 8 april 2014
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg*, 11 december 2013.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg*, 12 december 2012
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg*, 14 december 2011.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg 15*, december 2010.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Concept verslag schoolbestuurlijk overleg*, 21 maart 2012.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg*, 21 september 2010.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg*, 27 juni 2012.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Notulen schoolbestuurlijk overleg*, 28 september 2011.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg*, 29 juni 2011.
Gemeente Tynaarlo, Programmabegroting (jaren *2010, 2011, 2012, 2013, 2014)*.
Gemeente Tynaarlo, Notitie herijking integraal accommodatiebeleid: *Geen kaarthuis maar haalbare kaart*, december 2011.
Gemeente Tynaarlo, *Huisvestingsprogramma en overzicht 2010*, 27 oktober 2009.
Gemeente Tynaarlo, *Huisvestingsprogramma en overzicht 2011*, 9 november 2010.
Gemeente Tynaarlo, *Huisvestingsprogramma en overzicht 2012*, 1 november 2011.
Gemeente Tynaarlo, *Huisvestingsprogramma en overzicht 2013*, 2012.
Gemeente Tynaarlo, *Huisvestingsprogramma en overzicht 2014*, november 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Notitie decentralisatie in de onderwijshuisvesting*, maart 2014.
Gemeente Tynaarlo, *Programmabegroting 2014*, 12 november 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Bijlage Programmabegroting 2011*, 2010.
Gemeente Tynaarlo, *VVHO bijlage 4: Financiële normering*.
Gemeente Tynaarlo, *VVHO bijlage 5: Criteria voor de urgentie van aangevraagde voorzieningen*.
Gemeente Tynaarlo, *VVHO bijlage 1: Criteria voor beoordeling van aangevraagde voorzieningen*.
Gemeente Tynaarlo, *VVHO bijlage 2: Criteria voor beoordeling leerlingprognose*.
Gemeente Tynaarlo, *VVHO bijlage 3: Criteria voor oppervlakte en indeling*.
Gemeente Tynaarlo, *Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs*.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg,* 16 juni 2010.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg,* 20 maart 2013.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Verslag schoolbestuurlijk overleg, 31 maart 2010.*
Gemeente Tynaarlo, *Jaarverslag en jaarrekening 2010,* 2011.
Gemeente Tynaarlo, *Jaarverslag en jaarrekening 2011*, 2012.
Gemeente Tynaarlo, *Jaarverslag en jaarrekening 2012*, 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Kadernota integraal accommodatiebeleid: IAB een brug naar de toekomst?*, 18 september 2012.
Gemeente Tynaarlo, *Notitie herijking IAB: Mindmap en leeswijzer, december 2011*.
PentaRho, *Analyse beheer en exploitatie MFA's Tynaarlo*, 17 april 2014.

Titelbeschrijving
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Onderwijskundige vernieuwingen CONOD*, 15 september 2009.
Gemeente Tynaarlo, *Raadsbesluit onderwijskundige vernieuwingen*, 22 januari 2008.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Onderwijskundige vernieuwingen Lichtkring*, 23 juni 2009.
Gemeente Tynaarlo, *Eindafrekening OKV*, 9 november 2010.
Gemeente Tynaarlo, Notitie eigendom, gebruik en exploitatie van gemeentelijke MFA's, oktober 2009.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Onderwijskundige aanpassingen Mariaschool*, 30 juni 2009.
Gemeente Tynaarlo, *Raadsbrief IABplan en perspectievennota Tynaarlo*, 23 augustus 2013.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Projectcontract Integraal Accommodatiebeleid*, onbekend.
Gemeente Tynaarlo, *Definitieve uitvoeringlijst en kostenraming*, 16 juni 2009.
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Zuidlaarderveen*, september 2009
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Oudemolen*, september 2009
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan De Groeve*, september 2009
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Zuidlaren*, onbekend.
Gemeente Tynaarlo, *Brief actualisatie IAB plan Tynaarlo*, 12 maart 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Tynaarlo*, augustus 2008.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, Adviesmemo IAB plan Tynaarlo, 19 februari 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Eelde Paterswolde*, 10 mei 2005.
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Zeijen*, november 2007.
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Yde*, onbekend.
Gemeente Tynaarlo, *Integraal Accommodatieplan Vries*, maart 2008.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Onderwijskundige vernieuwingen St. Baasis*, 15 september 2009.
Onbekend, *Plattegrond eerste verdieping uitbreiding ODBS De Zuidwester*, onbekend.
Onbekend, *Plattegrond begane grond uitbreiding ODBS De Zuidwester*, onbekend.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Brief locatie keuze MFA Vries*, 7 april 2014.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Collegereactie op gezamenlijke brief MFA Vries*, 4 maart 2014.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Memo collegereactie op oproep hoofdgebruikers MFA Vries*, 4 maart 2014.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, B&W voorstel *op oproep hoofdgebruikers MFA Vries*, 4 maart 2014.
Gemeente Tynaarlo, *Brief met oproep hoofdgebruikers MFA Vries*, 17 februari 2014.
Gemeente Tynaarlo, *Raadsvoorstel en raadsbesluit locatie MFA Vries*, 7 januari 2014.
Gemeente Tynaarlo, *Startnotitie De school als middelpunt in de wijk ?!?, De brede gemeentelijke visie op de wijkschool in Tynaarlo*, 2003
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Collegebrief aan raad over locatie keuze MFA Vries*, 20 december 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Notitie nadere verkenning locatie MFA Vries*, 17 december 2013.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Memo locatieonderzoek en collegestandpunt MFA Vries*, 12 december 2013.
Gemeente Tynaarlo, College B&W, *Voorstel locatieonderzoek en collegestandpunt MFA Vries*, 12 december 2013.
Leefbaar Tynaarlo, *Mail over school accommodatie Vries*, 29-11-2013.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, Toelichting college op brief aan raad, 26 november 2013.
Leefbaar Tynaarlo, *Reactie op brief college van B&W d.d. 20-11-2013*, 22 november 2013.
Stichting Baasis, *Reactie Basis locatiekeuze MFA Vries*, 21 november 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Collegereactie op locatiebesluit MFA Vries*, 20 november 2013.
De Holtenbroek, *Brief aan fracties over MFA Fledders*, 20 november 2013.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, Collegereactie op raadsbesluit MFA Vries, 20 november 2013.

Titelbeschrijving
Gemeente Tynaarlo, *Raadsbesluit brede school in MFA Vries*, 12 november 2013.
Gemeente Tynaarlo, *Initiatiefvoorstel brede school in MFA Vries*, 4 november 2013.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Collegebrief aan raad over in gesprek gaan over MFA Vries*, 19 september 2013.
Gemeente Tynaarlo, College van B&W, *Memo B&W voorstel PvE MFA Vries*, 1 oktober 2013.
Paul Voogsgerd, Een trots gebouw met aantrekkingskracht op de omgeving, in*: Schooldomein*, september 2009, pp. 50-51 (artikel over de oplevering van het Borchkwartier).

Gesprekspartners

Naam deelnemers		Functie
Dhr. M.	Bathoorn	Projectleider beleid en regie Gemeente Tynaarlo
Mevr. M.	Bieckmann-Srowig	Medewerker team vastgoed Gemeente Tynaarlo
Dhr. H. van den	Born	Raadslid ChristenUnie
Mevr. A.	Dalmolen	Schoolleider Ter Borch
Dhr. J.	Elzinga	Projectleider infra Gemeente Tynaarlo
Mevr. M.A.	Engels-Van Dijk	Wethouder wonen en leren
Mevr. I. de	Graaf	Medewerker verkeer Gemeente Tynaarlo
Dhr. E.	Hageman	Raadslid VVD
Mevr. A.	Hut	Projectleider beleid en regie Gemeente Tynaarlo
Dhr. A.	Jennekens	Raadslid D66
Mevr. T.	Kampinga	Schooldirecteur De Schuthoek, voormalig directeur De Duinstee
Mevr. E.	Kuipers	Medewerker onderwijs Gemeente Tynaarlo
Dhr. W.	Kunst	Bestuursdirecteur Christelijk Onderwijs in Noord- en Oost-Drenthe (CONOD).
Mevr. A.	Nijboer	Stichting openbaar onderwijs Baasis Haren en Tynaarlo (Stichting Baasis)
Dhr. T.	Oosterhoff	Facilitair coördinator bouwzaken bij Vereniging voor Gereformeerd Primair Onderwijs Noordoost Nederland (VGPONN)
Dhr. W. van	Reeken	Medewerker team vastgoed Gemeente Tynaarlo
Dhr. P.	Roosendaal	Schooldirecteur De Duinstee
Mevr. T.	Scholte	Schooldirecteur Menso Altingschool, nevenvestiging in multifunctionele accommodatie Ter Borch
Dhr. I.J.	Soet	Medewerker groen Gemeente Tynaarlo
Mevr. D.	Tarmastin	Schooldirecteur Mariaschool
Dhr. H.	Westerhof	Schooldirecteur De Zuidwester
Mevr.R.	Zuiker	Raadslid GroenLinks